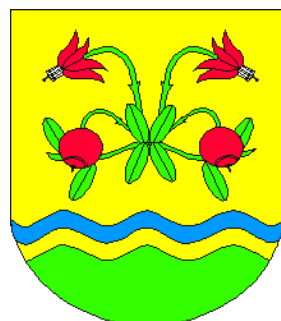

LAEVA VALLA ARENGUKAVA

2012-2025

Laeva 2011

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
1.1 . Arengukava vajalikkus ja seadusandlus	4
1.2. Alusdokumendid	4
1.3. Arengukava koostamine.....	5
2. ÜLEVAADE VALLAST.....	5
2.1. Üldisloomustus.....	5
2.1.1. Asukoht	5
2.1.2. Elanikkond, iive ja migratsioon	5
2.2. Juhtimine.....	8
2.2.1. Juhtimine, personal	8
2.3. Ettevõtlus	9
2.4. Tehniline infrastruktuur ja keskkond	9
2.4.1. Maafond ja loodusressursid	9
2.4.2. Planeeringud	9
2.4.3. Elamumajandus.....	10
2.4.4. Jäätmekäitlus.....	10
2.4.5. Valla teed	11
2.4.6. Side ja kommunikatsioon.....	11
2.4.7. Elektrivarustus ja välisvalgustus.....	11
2.4.8. Soojavarustus	12
2.4.9. Kanalisatsioon ja veevarustus	12
2.4.10. Heakord.....	13
2.4.11. Turvalisus.....	13
2.4.12. Keskkonnaseisund.....	15
2.4.13. Looduskaitse	15
2.5. Haridus.....	15
2.5.1. Alusharidus, lasteaed	15
2.5.2. Üldharidus.....	16
2.5.3. Erivajadustega laste koolitus.....	18
2.6. Kultuur ja sport	18
2.6.1. Raamatukogu	18
2.6.2. Kultuuri- ja huvitegevus	18
2.6.3. Seltsitegevus	18
2.6.4. Sporditegevus.....	18
2.6.5. Kontaktid sõprusvaldadega	19
2.7. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	19
2.7.1. Tervishoid	19
2.7.2. Sotsiaalhoolekanne	19
3. ARENGUSTRATEEGIA JA EESMÄRGID	20
3.1. Laeva valla visioon 2025	20
3.3. Strateegilised eesmärgid	21
3.3.3. Külade ja külaliikumise arendamine.....	22
3.3.4. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	23
3.3.5. Juhtimine ja haldus	23

3.3.6. Kultuur ja sport	23
3.3.7. Ettevõtlus	24
3.4. Sektorarengukavad.....	24
4. VALLA SWOT JA PROBLEEMIDE JÄRJESTUS	25
4.1. Laeva valla SWOT analüüs	25
4.2. Probleemid	25
5. Tegevuskava ja investeeringud 2016 – 2019.....	28
6. ARENGUKAVA TÄITMISE JÄLGIMINE JA HINDAMINE.....	33
7. ARENGUKAVA AVALIKUSTAMINE, EDASINE MENETLEMINE JA VASTUVÕTMINE.....	33
7.1. Avaliku väljapaneku ajal esitatud ettepanekute arvestamine.....	33
7.2. Arengukava kehtestamine	33
7.3. Arengukava muutmine.....	34
8. LISAD.....	35

1. SISSEJUHATUS

1.1 . Arengukava vajalikkus ja seadusandlus

Arengukava koostamise nõue ja vajadus tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest (edaspidi KOKS), paragrahvi 22 lõike 1 punktist 7 ja paragrahvist 37.

Arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määrav ja nende elluviimiseks tegevusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (KOKS § 37 lg 1).

Kohaliku arengu kavandamise tulemusena rahuldatakse kodanike vajadusi paremini, soositakse omaalgatust, valikuvõimalusi ja demokraatiat, mitmekesistatakse ja parandatakse kohalike teenuste kvaliteeti, mille tulemusena paraneb omavalitsuse tegevus.

Kohaliku omavalitsuse arengu võtmeks on piirkonna ressurssidel ja potentsiaalil põhineva sõltumatu arenguperspektiivi loomine. Üha tähtsamaks muutuvad kohalikus arengupoliitikas omavalitsuse konkurentsivõime, mis väljendub majandusliku, sotsiaalse ning kultuurilise järjepidevuse kindlustamises.

Kohaliku identiteedi selge sõnastamine, ressursipotentsiaali adekvaatne hindamine, kohalike teenuste soodustamine, tegevuste hea ruumiline planeerimine ning keskkonna, ettevõtluse, hariduse, transpordi, turismi jne kooskõlastatud arengupoliitika võimaldavad leida kogukonna tulevikuväljakutsetele vastamiseks loovaid lahendusi.

1.2. Alusdokumendid

Maastrichti lepingus (jõustus 01.11.1992) on püstitatud ülesanne saavutada ühtlane majanduslik ja sotsiaalne arengutase kogu Euroopas, vähendades erinevusi ning korvates põhilisi vajakajäämisi mahajäänud regioonide arendamise, struktuurse kohandamise ja probleemsete tööstuspiirkondade infrastruktuuri ümberkorraldamise kaudu. Eesti saab nimetatud ülesannete täitmiseks toetust Euroopa Liidu struktuurifondidest, mille tegevus lähtub neljast põhimõttest:

- kontsentratsioon – toetus sihtaladele;
- strateegiline planeerimine – Euroopa Liidu abi toetub arenguplaanidele;
- partnerlus – koostöö projektide väljatöötamisel, elluviimisel ja jälgimisel;
- lisandavus – Euroopa Liit finantseerib projekte täiendavalt abisaaja riigi omapanusele.

Arengukavas planeeritu on vastavuses nii siseriiklike kui ka rahvusvaheliste arengupoliitiliste dokumentidega. Olulisteks alusdokumentideks on Tartu maakonna arengustrateegia, Laeva valla arengukava 2007–2013 ja olemasolevad sektorarengukavad.

1.3. Arengukava koostamine

Laeva valla arengukava 2012-2025 koostati koostöös kohaliku omavalitsuse spetsialistide, ettevõtjate ja elanikega.

Arutelud ja koosolekud toimusid:

Külakoosolekud:

Kärevere ja Kämara küla	16.06.2011. a
Siniküla küla	17.06.2011. a
Laeva küla	20.06.2011. a

Töörühmade koosolekud:

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühm	04.08.2011. a
Valla arengu, ettevõtluse ja keskkonna töörühm	05.08.2011. a
Hariduse, kultuuri, spordi ja noorsootöö töörühm	08.08.2011. a

2. ÜLEVAADE VALLAST

2.1. Üldiseloostus

2.1.1. Asukoht

Laeva vald asub Tartumaa loodeosas Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee ümbruses. Pindala on 233,18 km². Pindalalt on Laeva vald suurimate hulgas maakonnas, suuremad on vaid Tartu ja Vara vallad. Vald hõlmab osa Võrtsjärve nõost, ulatub kagus ja lõunas Emajõe, läänes Pedja jõeni.

2.1.2. Elanikkond, iive ja migratsioon

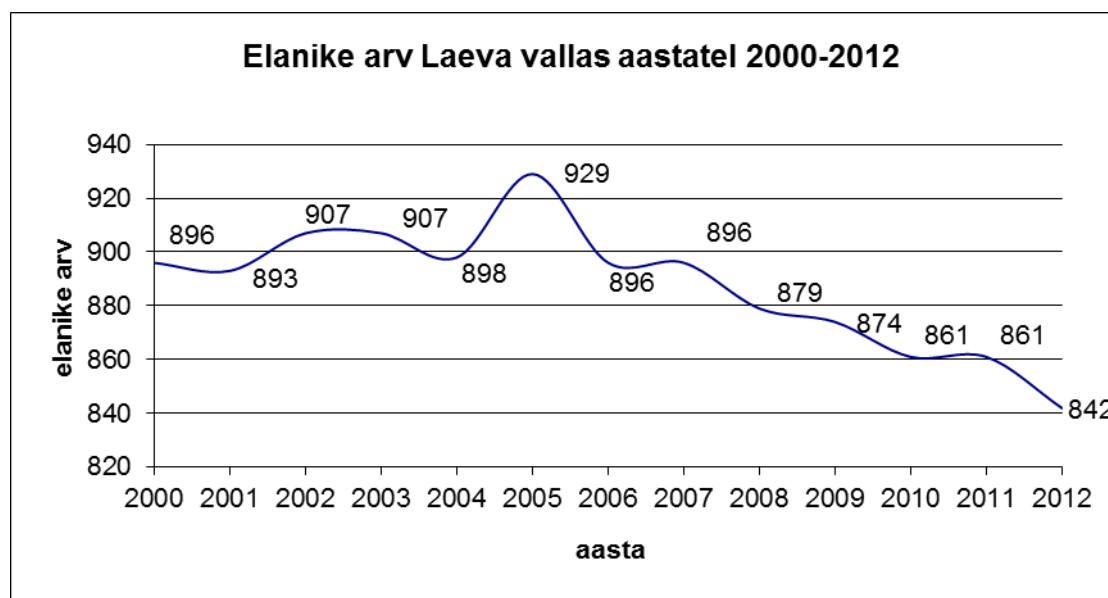
Elanike arv seisuga 01.01.2012 on 842 inimest, mis moodustab 0,57% maakonna rahvastikust.

Tabel 1. Alaliste elanike arv külade kaupa

Küla	01.01.
Kämara	38
Kärevere	149
Laeva	445
Siniküla	108
Valmaotsa	52
Väänikvere	46
KOV täpsusega	4

Elanike tihedus on 3,61 in/km², mis on väikseim Tartumaal. Vähem elanikke on 01.01.2012 seisuga vaid Peipsiääre (752 elanikku), Meeksi (594 elanikku) ja Piirissaare (104 elanikku) valdades.

Jooniselt nr 1 on näha, et alates 2006. aastast on toimunud rahvaarvu järkjärguline vähenemine. 2011. aastal jäi elanike arv küll samale tasemele, kuid seisuga 01.01.2012 on Laeva valla elanike arv 842. Selle põhjusteks on nii negatiivne iive kui ka väljaränne.

Joonis 1. Laeva valla alaliste elanike arvu dünaamika (1. jaanuari seisuga):

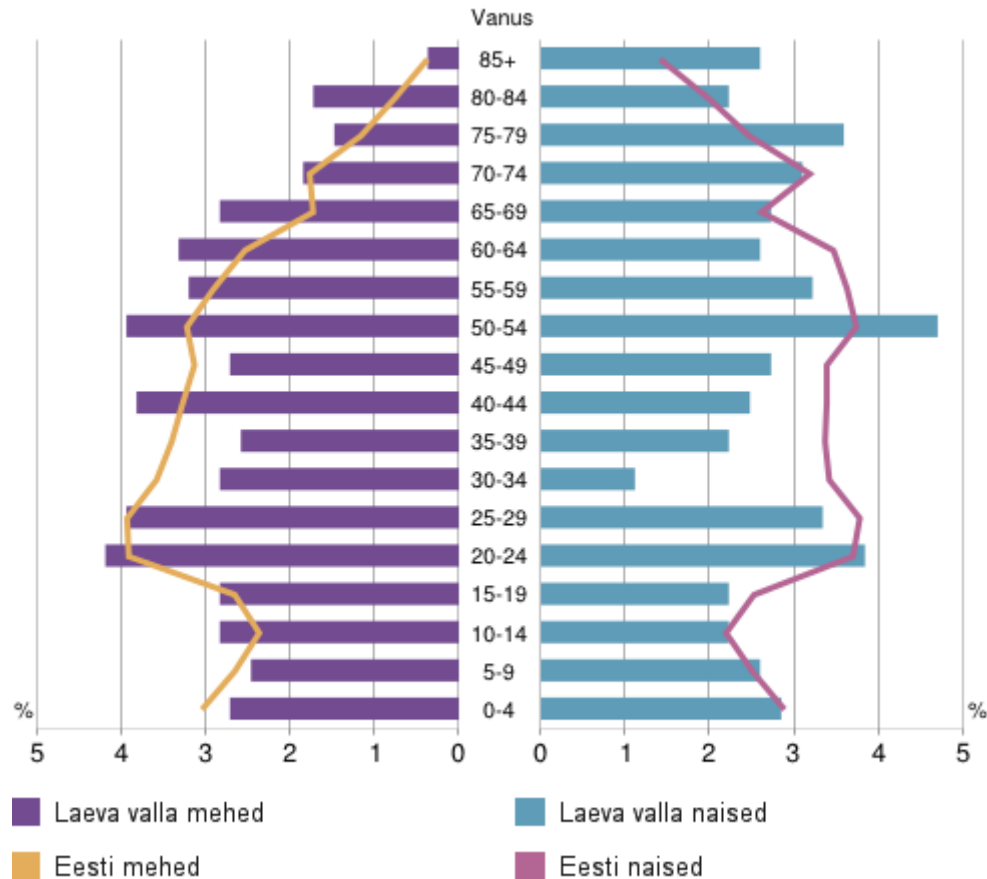
Tabelis 2 on ära toodud Laeva valda registreeritud elanike arvu muutus nii iibe kui rände põhiselt aastatel 1998-2010.

Tabel 2. Sünnid, surmad, ränded (sh tööjõu ränded): iive ja migratsioon

Aasta	Sünnid	Surmad	Saldo	Saabunud	Lahkunud	Saldo
1998	11	8	3	41	49	-8
1999	12	9	3	51	68	-17
2000	11	10	1	22	13	9
2001	12	17	-5	45	43	2
2002	10	8	2	48	36	12
2003	12	9	3	41	44	-3
2004	16	13	3	45	57	-12
2005	9	7	2	55	26	29
2006	2	18	-16	37	54	-17
2007	10	22	-12	27	32	-5
2008	16	11	5	24	34	-10
2009	15	7	8	27	48	-21
2010	12	11	1	43	44	-1
2011	8	11	-3	22	38	-16

2012.aasta jaanuari seisuga oli Laeva vallas mehi 49,7% ja naisi 50,3% elanikest. Laeva valla rahvastiku sooline ja vanuseline jaotus kajastatuna rahvastikupüramiidina joonisel 2.

Laeva valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2012

Allikas: Statistikaamet

Joonis 2. Laeva valla rahvastikupüramiid 01.01.2012 seisuga (statistikaamet)

2.2. Juhtimine

2.2.1. Juhtimine, personal

Laeva vallavolikogu on 9-liikmeline ja moodustatud on 3 alalist komisjoni, millesse kuuluvad nii volikogu liikmed kui ka vallaelanikud väljastpoolt volikogu. Laeva vallavalitsus on 5-liikmeline.

Laeva Vallavalitsuses töötab 01.09.2012 seisuga 13 töötajat, kellest 8 on teenistujad ja 5 abiteenistujad.

Laeva vallal on 4 hallatavat asutust – Laeva Põhikool, Laeva Lasteaed, Laeva Kultuurimaja ja Laeva Rahvaraamatukogu.

2.3. Ettevõtlus

2012. aasta septembri seisuga on äriregistri andmetel Laeva vallas registreeritud 112 juriidilist isikut, neist kaks aktsiaseltsi, 26 füüsilisest isikust ettevõtjat, 65 osaühingut, 18 mittetulundusühingut ning üks täisühing. Peamised tegevusalad, millega ettevõtted tegelevad on põllumajandus (sh sea-, veise- ja teraviljakasvatus) ja metsandus. Vallas registreeritud ettevõtted tegelevad veel autoremondi, transpordi, ehituse, piimatoodete tootmise ja erinevate toodete müügiga. Mitmed ettevõtted on tekkinud endise ühismajandi baasil.

Suurimateks ettevõteteks, kes Laeva vallas tegutsevad, kuid on mujal registreeritud, on Valio Eesti AS, kelle põhi tegevusala on piimatoodete valmistamine ja RMK Tartu Metskond, kelle põhitegevusalaks on riigimetsa hooldus.

Valla territooriumil tegutsevad mitmed talud, kelle peamiseks tegevusaladeks on põllumajandussaaduste kasvatamine ja müük, loomakasvatus jne.

2.4. Tehniline infrastruktuur ja keskkond

2.4.1. Maafond ja loodusressursid

Valla üldpind on 23318 hektarit. Sellest haritavat maad on 2772 ha, looduslikku rohumaad 814,3 ha, metsamaad 10 688,6 ha, õuemaad 40,8 ha ja muud maad 9002,3 ha.

Peamiseks maavaradeks, mida Laeva vallas leidub, on savi ja kruus. Savi varude täpse suuruse kohta uuringud puuduvad. Arvele on võetud Lõhmuse kruusakarjäär, kus kruusa aktiivseks tarbevaruks on määratud 187 000 m³, Kämara kruusakarjäär, mille kruusavarudeks hinnatakse 43 000 m³ ja Lõhmuse (Laeva II) kruusakarjäär, mille kruusavarudeks hinnatakse 98 000 m³.

Olulisemaks loodusressursiks on Laeva vallas mets. Katastrisse kantud metsamaa pindala on 10 688,6 ha, millest 8642 ha kuulub riigile. Riigimetsa haldab Riigimetsa Majandamise Keskuse Tartumaa metskond.

2.4.2. Planeeringud

Laeva vallas kehtestati üldplaneering 25.08.2009. Detailplaneeringuid on algatatud 10, neist 6 on kehtestatud.

Algatatud detailplaneeringud:

- Kalda ja Toominga kinnistute planeering - eesmärgiks tööstuspargi, eramute ja korterelamute rajamine (Kärevere küla);
- Erika kinnistu planeering - eesmärgiks planeeritava maa-ala kruntideks jaotamine (Kämara küla);
- Paisu kinnistu planeering – eesmärgiks ehitusõiguse andmine (Laeva küla);

Kehtestatud detailplaneeringud:

- Teeveere kinnistu planeering – eesmärgiks õiguse andmine kolmekorruselise pooleliolev hoone ehitada neljakorruseliseks kortermajaks (Laeva küla);
- Pikavälja kinnistu planeering - eesmärgiks planeeritava maa-ala kruntideks jaotamine (Kärevere küla);
- Uue Kastani kinnistu planeering - eesmärgiks planeeritava maa-ala kruntideks jaotamine (Kärevere küla);
- Ado kinnistu planeering - eesmärgiks krundi sihtotstarbe muutmine ja täiendava ehitusõiguse andmine (Laeva küla);
- Arvo kinnistu planeering - eesmärgiks ehitusõiguse andmine (Laeva küla);
- Laeva savi kinnistu planeering - eesmärgiks kinnistu sihtotstarbe muutmine, ehitusõiguse määramine ja hoonestusala piiritlemine (Laeva küla).
- Väänikvere tee 5 planeering – eesmärgiks kinnistu jagamine ja ehitusõiguse andmine (Laeva küla).

2.4.3. Elamumajandus

Elamumajanduses on eesmärgiks luua tingimused, et kõigil vallakodanikel oleks võimalus rajada endale sobiv eluase.

Peale eramute on Laeva vallas ka korterelamud, neist Laeva külas paikneb 8 korterelamut. Siniküla külas on kolm korterelamut ja Kärevere külas üks korterelamu. Enamjaolt on moodustatud korteriühistud. Väiksemates kortermajades on korteriühistud moodustamata, kuid seaduse järgi pole nende puhul korteriühistu olemasolu nõutav.

Laeva vallale kuuluvad Laeva külas Väänikvere tee 7 asuv korterelamu, 2 korterit teistes Laeva külas asuvates korterelamutes (Masti tee 10-2, Masti tee 4-20) ja 5 korterit Sinikülas Siniküla tee 11 asuvas korterelamus (korterid nr 1, 2, 3, 4 ja 7)

Majandussurutisest tingituna on elanikkonna sissetulekud vähenenud, millest lähtudes lähiaastatel ilmselt olulist uute eramute ehitamist ette näha ei ole. Lähiaastatel peaks pöhirõhk jääma olemasolevate elamute säilitamisele ning kaasajastamisele.

Probleemideks on kehvast tehnilisest seisukorras olev elamufondi teenindav infrastruktuur ja vähene munitsipaalramufond noortele peredele ja majanduslikes raskustes inimestele.

2.4.4. Jäätmekäitlus

Laeva vallas kehtestati vallavolikogu 29.01.2008 määrusega nr 53 Laeva valla jäätmehoolduseeskiri. Jäätmehoolduseeskirja kohaselt on kõigil ehitistega kinnisasja omanikel, kelle territooriumil tekib prügi (jäätmevaldajatel), kohustus korraldada jäätmete nõuetekohast käitlemist. Jäätmevaldajate poolt on jäätmevedu tellitud kolmelt jäätmeveoettevõtelt (seisuga märts 2011): Ragn-Sells AS, AS Eesti Keskkonnateenused ja AS Jõgeva Elamu.

Laeva vallas ei toimu hetkel korraldatud jäätmevedu, kuna jäätmeseaduse tähenduses ei laiene korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest. Laeva vallal on

kavas teha koostööd teiste omavalitsustega, et korraldada valla territooriumil korraldatud jäätmevedu.

Laeva vallas on liigiti kogutud jäätmeid võimalik tasuta paigutada konteineritesse, mis asuvad Siniküla, Laeva, Valmaotsa ja Kärevere külas. Laeva külas Laeva kaupluses ja Laeva postipunktis on vanade patareide kogumiskastid. Valmaotsa külas asub ka vanapaberi ning papi konteiner. Vallale kuuluvatel haljasaladel ja kalmistul tekkivaid aia- ja pargijäätmeid kompostitakse Laeva kalmistul asuvas kompostimiskohas.

Suurjäätmete jaoks tellitakse vallavalitsuse poolt kevaditi suurjäätmete kogumine ja äravedu. Ohtlike jäätmete äraandmist tuleb korraldada sarnaselt suurjäätmete kogumisega.

2.4.5. Valla teed

Laeva vallas on teid kokku 151,82 km. Kohalikke maanteid on 41 km, metskonna teid 102 km ja erateid 10 km (Statistikaamet, 2010). Valda läbivad suurematest ühendusteedest Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa asfaltkattega põhimaantee, Kärevere-Kärkna asfaltkattega tugimaantee ning Rootsi-Laeva-Siniküla asfaltkattega ja Sepa-Koogi-Laeva kruusakattega kõrvalmaanteed. Kohalikud maanteed on suuremas osas kruusakattega. Suurima liikluskoormusega teelõiguks on Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee, mis on ka heaks ühendusteeks Tartu linnaga. Maakonnakeskusesse Tartusse (kesklinna) on Laeva küla keskusest ca 27 kilomeetrit (Regio).

Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maanteest ida poole on Laeva vald kaetud üsna tiheda teedevõrgustikuga. Lääne pool asub Alam-Pedja looduskaitseala ning seal teedevõrgustik peaaegu puudub.

Riigimaanteede ja Tartumaa metskonna teede seisukord on rahuldav, kuid remonti vajavad valla omandis olevad kohaliku tähtsusega teed.

2.4.6. Side ja kommunikatsioon

Telefonside tagamiseks on Laeva vallas telefoni analoogjaam, mida opereerib Elion Ettevõtte AS. Analoogjaamast digitaaljaamaks muutmine on võimalik aastaks 2014, kui valmib Kärkna-Kärevere-Laeva-Puurmani-Pikknurme optilise kaabli (valguskaabli) võrk. Mobiilside levialaga on Laeva valla territoorium kaetud kõikide mobiilside teenust pakkuvate operaatorite poolt (EMT, Tele-2, Elisa, Bravocom). Internetiga liitumise võimalust pakuvad kõik Eestis tegutsevad mobiilsideoperaatorid, Sonictest OÜ ja Eesti Energia AS.

Vallal on oma kodulehekülj ja regulaarselt ilmub valla infoleht „Vallakaja“. Kohalike elanike jaoks on raamatukogus avatud avalik internetipunkt.

Teadete edastamiseks vallaelanikele kasutatakse lisaks valla kodulehele ja infolehele (ilmub kuus korda aastas) ka teadetetahvleid, mis asuvad Laeva, Kärevere ja Siniküla külades.

2.4.7. Elektrivarustus ja välisvalgustus

Tartu maakonnas on realiseeritud elektrienergia jaotuse järgi Laeva valla osakaal 3, 2%, millega asume maakonna valdade seas 11. kohal. Trafopunkte on valla territooriumil 26, neid hooldab Elektrilevi OÜ.

Tartumaa elektrivõrkude arendamiseks koostatud arengukava näeb ette valla territooriumil asuvate trafopunktide renoveerimise või uute mastalajaamade väljaehitamise. Trafopunktid võib tinglikult jagada kaheks: üks osa saab toite Põhja-Eesti ja teine Lõuna-Eesti kõrgepingevõrgust. Seega on põhimõtteliselt võimalik vastavate keskpingeliinide väljaehitamisega tõsta suuremate objektide käidukindlust. Keskpingeliinide trasside praegused asukohad on energiakadude majandusliku otstarbekuse seisukohalt ja looduslikke iseärasusi arvestades optimumlähedased. Igal aastal tuleb investeeringute nimekiri uuesti ülevaatamisele, et korda saaksid kohad, mis on hetkel eluliselt kõige tähtsamad. Põhirõhk trafopunktide ehitamise kõrval on tehnilise ressursi ammendumise piiri saavutavate liinide renoveerimisel.

Laeva vallas on kasutuses ca 40 välisvalgustit, millest osa on amortiseerunud ja vajab väljavahetamist. 2007. aastal rajati Laeva külla Rootsi-Laeva-Siniküla kõrvalmaantee ja Väänikvere tee äärde uus välisvalgustussüsteem.

Siniküla külas on kasutusel kaheksa valgustit, mis on osaliselt amortiseerunud ja vajavad väljavahetamist.

Kärevere külla Tallinn–Tartu–Võru–Luhamaa maantee äärde rajati 2007. aastal välisvalgustus (22 välisvalgustit), mis oluliselt suurendab liiklusohutust pimedal ajal.

2.4.8. Soojavarustus

Laeva külas puudub tsentraalküte, kasutatakse lokaalseid küttekoldeid. Laeva Põhikoolis, spordihoones, kultuurimajas ja ambulatooriumis töötavad maaküttega põhinevad katlamajad. Aastane keskmine elektrikulu on sõltuvalt talvedest 50 000 kWh. Sooja vee vajaduse rahuldavad elektriboilerid.

Lasteaed-külakeskuses (ühes hoones vallavalitsus, lasteaed, raamatukogu ja postipunkt) kasutatakse 1998. aastal ehitatud kergel kütteõlil töötavat 160 kW võimsusega katlamaja, millega on lahendatud nii hoone kütmine kui ka sooja vee tootmine.

Laeva külas asuvate korterelamute küttesüsteemid on lahendatud lokaalsete katlamajadega. Teistes Laeva valla küldes – Siniküla, Väänikvere, Kärevere, Valmaotsa ja Kämara - on kõigil majapidamistel ja ettevõtetel oma küttesüsteemid. Tsentraalseid küttesüsteeme Laeva vallas käesoleva arengukava kehtimise perioodil plaanis rajada ei ole.

2.4.9. Kanalisatsioon ja veevarustus

01.08.2010. a võttis AS Emajõe Veevõrk üle ühisveevõrgi ja –kanalisatsiooni opereerimise Laeva küla tiheasustusalal. Laeva küla reoveekanaliseerimine ja joogiveetorustik rekonstrueeriti 2011. aastal. Laeva küla reovesi juhitakse isevoolsena reoveepuhastisse, mille koosseisu kuulub kaks 1400 m² biotiiki. Reoveepuhasti on ehitatud 1979. a ning rekonstrueeriti samuti 2011.

Laeva külas on kolm sügavveepumbamaja, neist kaks on ühes süsteemis (üks pumbamaja on aktiivses kasutuses, teine on varuks) ja üks eraldi. Kasutatakse malm-, raud- ja plasttorustikke.

2011. aastal rajati Siniküla kortermajade tarbeks SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse projektirahade toel puurkaev, mis tagab puhta joogivee 50 leibkonnale.

Kärevere külas ühiskanalisatsioon puudub, arenguperspektiive silmas pidades oleks mõistlik süsteem välja ehitada.

2.4.10. Heakord

Elukeskkonna parendamiseks tuleb enam tähelepanu pöörata heakorrale. Selleks on välja töötatud heakorranõuded ja tõhustatakse järelevalvet nõuete täitmise üle. Laeva vald toetab igati kõiki algatusi, mis on suunatud valla välisilme parandamiseks. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata valla territooriumil asuvate muinsuskaitseobjektide säilitamisele ja heakorrastamisele. Probleemiks on lagunevad ehitised, mille omanikud ei hoolitse oma vara eest.

2.4.11. Turvalisus

Laeva valda teenindab politseikonstaabel, kes tuleb kohale väljakutse korral. Politseikonstaablil on vallavalitsuses asuvas kabinetis kindlad vastuvõtuajad. Konstaabli tegevuse kaudu peab olema tagatud avalik kord valla territooriumil. Mõned korterelamud on liitunud naabrivalve liikumisega.

Laeva vallas on olemas vabatahtlik päästekomando. Lõuna-Eesti Päästkeskuse andmetel (2008. a) on Laeva valla territooriumil 14 toimivat tuletõrje veevõtu kohta.

Tabel 4. Tuletõrje veevõtu kohad Laeva vallas

Jrk	Asustustüksus (küla)	Aadress	Nimetus	Maht m ³	olemasolu	Aastaringsest kandutav	Seisukord
1	Laeva	Laeva kaupluse juures	Jõgi	Piiramatu	Ei	Ei	Korras
2	Laeva	Oliveri	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
3	Siniküla	Siniküla 51	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
4	Siniküla	Kase	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
5	Väänikvere	Laeva-Koogi 4km	Jõgi	piiramatu	Ei	Ei	Korras
6	Valmaotsa	Tapila	vee- hoidla	60 m ³	Jah	Jah	Korras
7	Valmaotsa	Mäeotsa	vee- hoidla	600 m ³	Jah	Jah	Korras
8	Kärevere	Kallaste	Tiik	500 m ³	Ei	Ei	Korras
9	Kärevere	Kärevere töökoja	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	mitte korras
10	Kärevere	Mäe-Ojari	Tiik	300 m ³	Ei	Ei	Korras
11	Kämara küla	Kärevere-Kärkna mnt T41, km 0-4, 9	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
12	Kämara küla	Endira	Tiik	300 m ³	Ei	Ei	Korras
13	Kämara küla	Erida kinnistu	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
14	Laeva küla	Käro	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	mitte korras
15	Laeva küla	Käro	Tiik	200 m ³	Ei	Ei	Korras
16	Laeva küla	Aiu	vee- hoidla		Jah	Jah	Korras

2.4.12. Keskkonnaseisund

Laeva vallas suuri keskkonnaprobleeme pole. Põhilisteks reostusallikateks on intensiivne põllumajandus ja kanaliseerimata reovesi. 2011. aastal rekonstrueeriti reoveepuhasti ning kanalisatsioonitorustik, mis vähendab oluliselt Laeva jõe keskkonnareostuse riske.

Kuigi üldine põldude väetamisest tulenev reostuskoormus on vähenenud, tuleks ettevõtetal kasutusele võtta kaasaegsemad tehnoloogiad läga käitlemiseks. Hetkel laotatakse läga Laeva külas ja selle ümbruses olevatele põldudele, millega kaasneb ebameeldiv hais häirib ümbruskonna elanikke. Põllumajandusettevõtted peavad tootmisel pöörama tähelepanu heade põllumajandustavade järgimisele, s.t üldtunnustatud tootmisvõtted ja viisid, mille järgimise korral ei teki ohtu keskkonnale (sh ei häiri ümberkaudsete elanike igapäevast elutegevust).

2.4.13. Looduskaitse

Laeva vallas leidub looduslikult unikaalseid paiku, mis on huvipakkuvad potentsiaalsetele loodusturistidele. Vallas paikneb osa Alam-Pedja looduskaitsealast, kuhu on ehitatud vaatetorn ja rajatud õpperada koos ümbrust tutvustavate tahvlitega. Tänu looduskaitseadustest tulenevatele piirangutele pole seal inimtegevus soositud ning seepärast on paljud ressursid tänini kasutamata. Tulenevalt oma puutumatusel meelitab looduskaitseala kooliekskursioonide kõrval ligi ka teistest riikidest pärit ökoturiste ning loodushuvilisi.

Lisaks Alam-Pedja looduskaitsealale jääb Laeva valla territooriumile ka Kärevere linnuhoiuala (Natura 2000 ala), Kärevere looduskaitseala, Raja-Kärevere hoiuala ja Väanikvere metsise hoiuala.

Kaitse alla on võetud ja kaitse-eeskirjad on kehtestatud järgmistele püsielupaikadele:

- Siniküla sireda säärsambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaik, II kategooria samblikuliikide püsielupaigana Siniküla külas;
- Siniküla must-toonekure püsielupaik Siniküla külas;
- Murru must-toonekure püsielupaik Kärevere külas;
- Aruvälja suur-konnakotka püsielupaik Valmaotsa külas;
- Ringtee kanakulli püsielupaik Valmaotsa külas.

Need alad on I ja II kategooria kaitsealuse liigi püsielupaiga säilitamiseks. Selleks koostatakse kaitseteatised, mis saadetakse kinnistute omanikele, kus näidatakse ära täitmisele kuuluvad nõuded.

2.5. Haridus

2.5.1. Alusharidus, lasteaed

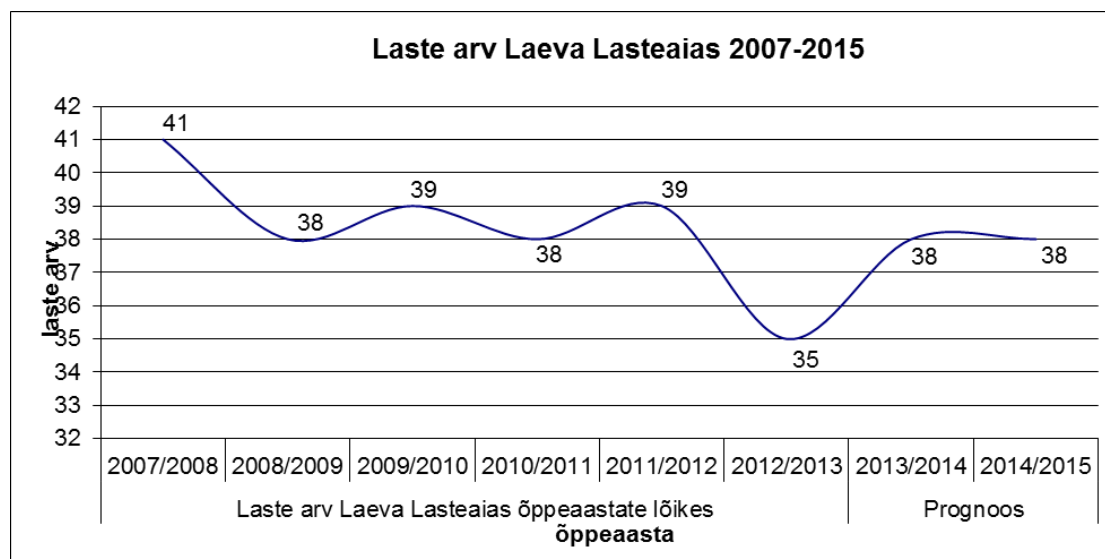
Kahe liitühmaga Laeva Lasteaed on Laeva valla munitsipaalomandis töötav õppeasutus, kus võimaldatakse eelkooliealistele lastele alushariduse omandamist ja päevast hoidu. Lasteaial on oma õppekava ja palju aastatepikkuseid traditsioone - üritusi ja pidusid, mis annavad lasteaiale oma näo ning võimaluse lastele koos peredega aktiivselt osaleda tegevustes väljaspool tavapärasest rutiini.

Lasteaial on suur õueala, mis pakub rikkalikult võimalusi laste õuesoleku aega mitmekesiselt sisustada.

Tabel 4.Laste arv Laeva Lasteaias õppeaastate lõikes

Laste arv Laeva Lasteaias õppeaastate lõikes						Prognoos	
2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
41	38	39	38	39	35	38	38

Jooniselt 3 on näha, et laste arv õppeaastate lõikes väga palju ei muutu. 2007/2008 õppeaastal käis lasteaias 41 last. Järgneval õppeaastal toimus küll lasteaias käivate laste arvu vähenemine, kuid hetkeks on saavutatud stabiilne 38/39 kasvandiku olemasolu, mis võimaldab jätkata kahe rühmalise lasteaiana.

Joonis 3.Laeva Lasteaias käivate laste arvu dünaamika (õppeaastate lõikes)

Lasteaia kasutuses on kaks rühmaruumi, saal ja abiruumid. Lasteaias töötab 2012. aasta seisuga kaksteist töötajat. Toimib Hea Alguse süsteemi õpe. Viieliikmelise (kolm lapsevanemat, üks pedagoog, üks vallavalitsuse esindaja) hoolekogu töös osaleb lisaks liikmetele veel lasteaia direktor .

2.5.2. Üldharidus

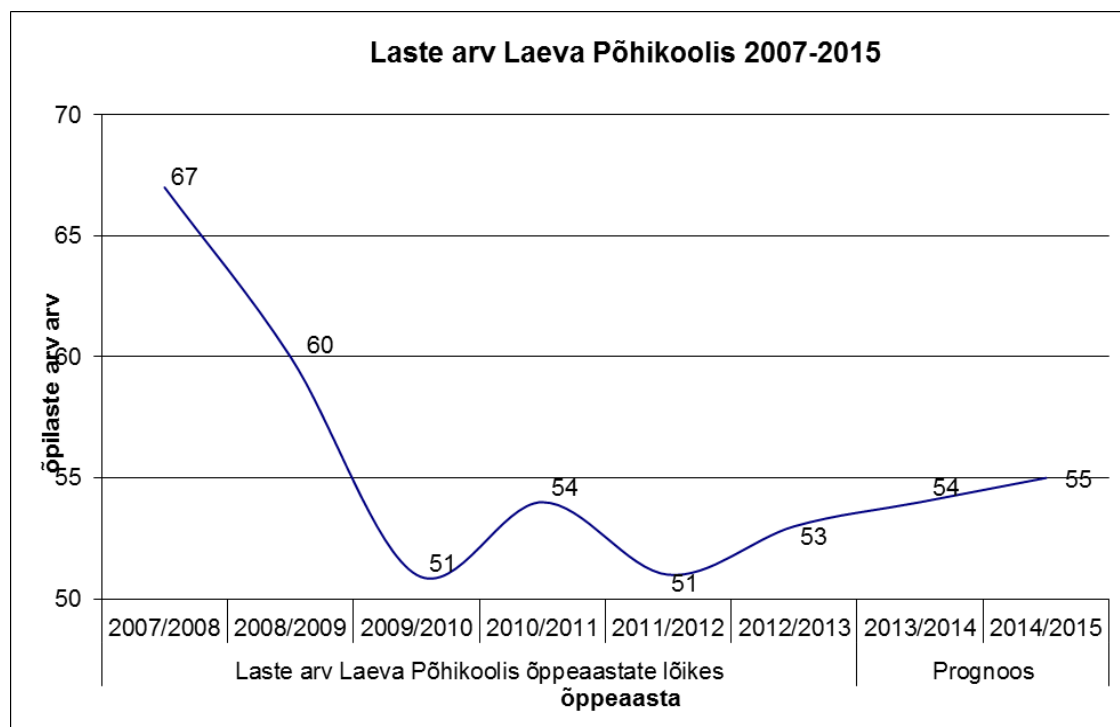
Laeva vallas asub üks kool – Laeva Põhikool. Koolis õppis 01. 09. 2012. a seisuga 53 õpilast. Avatud on üheksa klassikomplekti. Alates 2009. aasta sügisest toimub õpe liitklassides. Koolis töötab 15 õpetajat, neist 13 osalise koormusega.

Tabel 6. Õpilaste arv Laeva Põhikoolis õppeaastate lõikes

Laste arv Laeva Põhikoolis õppeaastate lõikes						Prognosis	
2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
67	60	51	54	51	53	54	55

Joonisel 4 on näha, et 2007. aastast alates on toimunud Laeva Põhikoolis õppivate laste arvu vähenemine. Hetkel on Laeva Põhikooli õpilaste arv vaadeldava perioodi madalaim, kuid prognoosid näitavad väikest tõusu. Õpilaste arvu vähenemise põhjustena võib välja tuua negatiivse iibe, elanikkonna väljarände ning laste paigutamise teistes omavalitsuses asuvatesse koolidesse.

Joonis 4. Laeva Põhikoolis õppivate laste arvu dünaamika (õppeaastate lõikes)

Kool asub kahekorruselises telliskivihoones, mis on valminud 1934. aastal. Koolimaja on osaliselt remonditud, kuid rekonstrueerimist vajavad nii katus kui ka osad klassiruumid (sh on vaja välja ehitada käsitöö ja kodunduse klass), samuti on vaja kaasajastada osa tahvlistest ning mööblit.

Õpilaste toitlustamine toimub Laeva lasteaed-külakeskuses. Alates 1997. aastast viiakse samas hoones selleks otstarbeks sisustatud õppetöökojas läbi poiste

tööõpetuse tunde. Kehalise kasvatus tunde viiakse läbi 1987. aastal valminud spordihoones, mis soojustati ja varustati nõuetele vastava kütte- ja ventilatsioonisüsteemiga aastal 2007.

2.5.3. Erivajadustega laste koolitus

Raskema puudega lapsed käivad spetsiaalsetes koolides, kus nende arenguks on loodud vajalikud tingimused. Vald toetab rahaliselt erikooli vajavate laste koolitamist.

2.6. Kultuur ja sport

2.6.1. Raamatukogu

Raamatukogu asub lasteaed-külakeskuse ruumides. Töö raamatukogus on reglementeeritud vastavate seadustega.

Raamatukogu ruumides asub vallaelanikele tasuta kättesaadav avalik internetipunkt. Tasuda tuleb vaid printimise ja paljundamisteenuse eest vastavalt Laeva Vallavalitsuse poolt kehtestatud hinnakirjale. Raamatukogu komplekteerimine toimub regulaarselt üks kord kuus tellimuse alusel. Raamatukogus on kohapeal kasutamiseks kodulooline materjal, mida kogutakse ja süstematiseeritakse pidevalt. Laeva Rahvaraamatukogu on Tartumaal ainuke raamatukogu, kus on olemas kodulooline kartoteek ja seda alates 1868. aastast. Arvestades raamatukogu kasvavate vajadustega on perspektiivne avaramate ruumide leidmine.

2.6.2. Kultuuri- ja huvitegevus

Kultuurielu ja huvitegevust korraldab Laeva kultuurimaja. Kultuurimajja on võetud tööle palgaline kultuurimaja juhataja, kes juhendab ka erinevaid huviringe. Hetkel tegutsevad kultuurimajas lauluklubi, seltskonnatantsu ring, võimlemise ring, laste laulu-, mängu ja tantsuring, rahvatantsuringid lastele ja täiskasvanutele ning näitering.

Aktiivne kultuuritegevus toimub ka Laeva Põhikoolis kus tegutsevad erinevad huvialaringid. Peamiseks eesmärgiks on kasvatada lastest igakülgset arenenud noored inimesed, kes jääksid koduvalda elama ning lööks aktiivselt kaasa kohaliku elu arendamisel.

2.6.3. Seltsitegevus

Laeva vallas on mitmeid mittetulundusühinguid: Laeva Maanaiste Selts, Kärevere Jahiselts, Laeva Jahiselts, Laeva Pensionäride Selts, Laeva Kultuuriselts, MTÜ Siniküla Arenguselts, MTÜ NOPE, MTÜ Kärevere-Kämara külaselts. Vallas on ka mittetulundusühingu Kodukant Tartumaa liikmeid.

2.6.4. Sporditegevus

Laeva külas on 1987. aastal valminud spordihoone, kus on võimalus harrastada pallimänge, maadlust, kergejõustikku ja kasutada jõusaali ning lauamängude tuba. Spordihoone on õpilaste käsutuses esmaspäevast reedeni kell 8.00-17.00, õhtustel aegadel kell 19.00-21.00 saavad spordihoonet kasutada Laeva vallas elavad või töötavad spordihuvilised.

Spordihoone juures on tartaan kattega korvpalliplats ning jalgpalliväljak. Korvpalliplats rekonstrueeriti 2011. a, jalgpalliväljak vajab samuti rekonstrueerimist. Korraliku staadioni

olemasolu võimaldab mängida jalgpalli ja korraldada seal nii spordi-, meelelahutus- kui ka kultuuriüritusi.

Arvestades vallas elavate spordihuviliste arvamusega ja rahaliste võimalustega, tuleks põhitähelepanu pöörata olemasolevate sportimisvõimaluste säilitamisele ja arendamisele. Tulevikuperspektiivis võiks Laeva vallas olla kergliiklustee jalgratta- ja rulluisuspordi ohutuks harrastamiseks.

2.6.5. Kontaktid sõprusvaldadega

Toimub tihe suhtlemine Puurmani vallaga, mis asub nagu Laeva valdki endises Kursi kihelkonnas. Ühisüritustena on traditsiooniliseks saanud kahe valla spordivõistlused.

2.7. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

2.7.1. Tervishoid

Vallas osutatakse perearstiabi ja hambaravi vallale kuuluvas ambulatooriumi hoones. Perearst ja hambaarst teenindavad ka Laeva Põhikooli ja Laeva Lasteaia lapsi. Eriarstide kättesaadavuse peamiseks probleemiks on regulaartranspordi vähesus ja pikad järjekorrad Tartu eriarstide juurde.

2.7.2. Sotsiaalhoolekanne

Sotsiaalhooldekande korraldamine põhineb valla sotsiaal- ja noorsootööjuhi ning sotsiaalkomisjoni töö, kuhu on kaasatud ka perearst. Nad täidavad vallavolikogu ja -valitsuse poolt seaduse alusel antud ülesandeid. Vastavalt volikogu poolt kehtestatud korrale annab vald ka erinevaid sotsiaaltoetusi.

Hetkel Laeva vallas riikliku toimetuleku toetuse saajad puuduvad. Puudega inimesi on ca 120, neist umbes pooled vajavad igapäevast kõrvalabi, mida osutavad nende pereliikmed.

Tulenevalt vajadustest tagab vallavalitsus mittetoimetulevatele inimestele elamispinna. Plaanis on Väänikvere tee 7 elamus elutingimuste parendamine ja sotsiaal-maja väljaarendamine.

Perede toimetulematuse põhjustest olulisemad on töötus, tervislik seisund, alkoholism ja perede lagunemine. Töötuse põhjuseks on osaliselt suutmatus sammu pidada uute nõudmistega tööle ja kutseoskustele. Töötutele tuleb vahendada ümber- ja täiendkoolituste võimalusi ja leida vahendid hädavajaliku taastusravi osaliseks kompenseerimiseks.

Laeva vallas puudub hooldusraviasutus. Vajadusel kasutatakse teistes omavalitsustes paiknevate hooldekodude teenuseid. Kui hooldusravi vajaval isikul ei ole lähedasi, kes aitaksid kanda hooldekodus elamise kulusid, kantakse kohamaksumuse puudujääv osa valla eelarvest.

Vallas elab suhteliselt palju üksikuid vanureid, kes vajavad iga aasta järjest rohkem hooldusabi. Majapidamiste hajutatuse, elamute seisukord, kütteprobleemid, ebapiisav transpordiühendus,

teenindusasutuste asukohad ainult Laeva küla keskses ning arstiabi vajadus tingivad üha suurema koduhoolduse vajalikkuse.

Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Teenuste osutamine kodutingimustes on tunduvalt odavam kui hooldamine hoolekandeesutustes ja sellega säilib abivajajale ka harjumuspärane keskkond.

Vallas töötab sotsiaalhooldustöötaja, kelle ülesandeks on abistada-hooldada hetkeseisuga kolme vanurit. Vajadusel tuleks ta toime kuni 10 isiku abistamisega.

3. ARENGUSTRATEEGIA JA EESMÄRGID

Strateegia on pikaajaliste eesmärkide, nende saavutamise põhiteede ja -printsipide kogum, millele tugineb konkreetne tegevuskava ja finantseerimine.

Strateegia peab vastama järgmistele küsimustele:

- kus me tahaksime olla teatud aja möödudes (visiooni loomine ja üldeesmärgid)?
- milline on organisatsiooni vajalikkus ja kasulikkus (missioon)?
- kus me oleme (olukorra kaardistamine)?
- kuidas me jõuame soovitud olukorrani (probleemide kaardistamine ja tegevuskava koostamine)?
- milliseid konkreetseid samme on selleks tarvis teha (tegevuskava finantseerimine)?

Arengukava koostamisel ei ole järgitud küsimustikus antud järjekorda, st on alustatud „tagant ettepoole“ – kaardistatud valdkondade probleemid, millega paralleelselt koostati ülevaade vallast. Seejärel formuleeriti võtmevaldkondade strateegilised eesmärgid ning koostati tegevuskava mudel, mida jooksvalt täiendati. Viimase tegevusena formuleeriti visioon ja missioon ning fikseeriti lõplik tegevuskava koos finantseerimisskeemiga.

Käesolevas arengukavas on toodud protsessi tulem vastavuses strateegilisele küsimustikule, suunaga üldiselt detailsusele.

3.1. Laeva valla visioon 2025

Aastal 2025 on Laeva vald elujõulise elanikkonnaga, haridust ja ettevõtlust väärtustav, haldussuutlik ja koostööaldis omavalitsus.

3.2. Laeva valla missioon

Laeva valla missioon on läbi kvaliteetse avaliku teenuse osutamise luua oma kogukonna liikmetele parimad võimalused kaasaegseks ja turvaliseks elukeskkonnaks, hariduse omandamiseks ning majandusliku heaolu saavutamiseks.

3.3. Strateegilised eesmärgid

Strateegilised eesmärgid on oluliste tegevuste ja protsesside kogum, mis on valla arengu aluseks. Allpool on toodud kavandatavate tegevuste põhisuunad, millest lähtub konkreetse tegevuskava koostamine ja finantseerimine.

SWOT'ist ja ühisarutelude tulemusel on selgitatud arengut mõjutavad põhitegurid. Põhitegurid (edaspidi valdkonnad) on hinnatud kümnepallisüsteemis ja määratud selle alusel nende olulisus (prioriteet) valla elus:

Arengutegur/võtmevaldkond	Hinnang
▪ Elukeskkond ja tehniline infrastruktuur	I
▪ Kool ja haridus	II
▪ Külad ja külaliikumine	III
▪ Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	IV
▪ Haldus ja juhtimine	V
▪ Kultuuri ja sporditegevus	VI
▪ Ettevõtlus	VII
▪ Asukoht	VIII

Valdkondade prioriteetsus on aluseks lühi- ja pikemaajaliste tegevuskavade ning finantseerimisskeemi koostamisel, andes põhjendatud aluse ühe või teise valdkonna/tegevuse eelistatud kajastamisele eelarves.

3.3.1. Elukeskkond ja tehniline infrastruktuur

Antud valdkonnas kavandatavate tegevuste üldiseks eesmärgiks on infrastruktuuri kitsaskohtade kõrvaldamise ning piirkonna atraktiivsuse tõstmise kaudu Laeva valla üldise säästva ja tasakaalustatud majandusarengu toetamine.

Tehnilise infrastruktuuri põhitähelepanu on suunatud külade veevarustuse (trassid, kaevud), kanalisatsiooni, reoveepuhastuse ja energiavarustuse (elektrienergiaga varustamine, välisvalgustus) kaasajastamisele ning prügikäitlemise väljaarendamisele. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata teede korrashoiule ja üldisele heakorrale.

Põhieesmärgid elukeskkonna ja tehnilise infrastruktuuri valdkonnas ning eesmärkide realiseerumiseks vajalikud tegevused

Eesmärk: vee- ja kanalisatsioonirajatiste korrastamine

Tegevused:

- kanalisatsioonisüsteemi rajamine Kärevere ja Siniküla külla;

- tsentraalse veevarustuse rajamine Siniküla külla Pilpa teele;
- tsentraalse veevarustuse rajamine Kärevere külla;

Eesmärk: elukeskkonna atraktiivsemaks ja turvalisemaks muutmine

Tegevused:

- Laeva jõge ja paisjärve puhastamine ja Laeva jõe äärde suvitusala rajamine;
- kergliiklusteede rajamine (Laeva-Siniküla, Laeva-Valmaotsa);
- noortekeskuse loomine;
- noortele spordipargi rajamine Laeva külla.

3.3.2. Haridus

Laeva Põhikool säilitatakse põhiharidusasutusena. Maaelu mõjutavad paljud tegurid ja on selge, et maakoolil on selles süsteemis väga oluline osa. Kui tahame säilitada elu külas, tuleb kooli hoida. Kooli sulgemine põhjustaks ettevõtlike noorte lahkumise ja kogu piirkonna elu taandarengu. Vaatamata õpilaste arvu suhtelisele vähenemisele, ei peeta õigeks põhikooliosa sulgemist.

Kooli juhtkonna põhiülesanne on tagada õppekvaliteet ja võrdsed võimalused hariduse omandamiseks. Kaaseesmärgina nähakse vajadust arendada õpilaste konkurentsivõime suurendamist tööturul läbi mitmekesiste huviharidusvõimaluste pakkumise.

Laeva lasteaed võimaldab lapsele parimat alusharidust ja –haritust eesmärgiga kujundada endaga hästi toimetulevad isiksused, kes on terved ja hoolivad ning lugupidavad ümbritsevate inimeste ja keskkonna suhtes.

Põhieesmärgid haridusvaldkonnas ning nende eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused

Eesmärk: kvaliteetse põhihariduse omandamise võimaldamine Laevas

Tegevused:

- kaasaja nõuetele vastava õpikeskkonna ja töövahendite tagamine;
- koolimaja ning spordiväljaku renoveerimine;

3.3.3. Külade ja külaliikumise arendamine

Külade ja külaliikumise arendamise eesmärgiks on parandada elukeskkonna kvaliteeti ning atraktiivsust läbi kohaliku aktiivsuse suurendamise ja mittetulundussektori arendamise. Toetada ja tugevdada omaalgatust, koostöötahet ning sotsiaalseid suhteid, arendada sotsiaalset ja tehnilist infrastruktuuri. Parandada külade välisilmet ja erinevate teenuste kättesaadavust külaelanikele.

Põhieesmärgid külade ja külaliikumise arendamise valdkonnas ja tegevused nende eesmärkide saavutamiseks

Eesmärk: aktiviseerida külaliikumist ja suurendada kogukondlikku aktiivsust

Tegevused:

- MTÜ-de toetamine omaosaluse leidmisel erinevatel projektikonkurssidel raha taotlemisel.
- inimeste omaalgatuse toetamine

3.3.4. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna arendamise eesmärgiks on vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ennetamine ja leevendamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine, samuti sotsiaalhoolekandesüsteemi arendamine, sotsiaalselt vähekindlustatute abistamine, noorte preventsoonitöö korraldamine.

Üks omavalitsuse põhiülesandeid on abistada elanikkonda, kes ei tule enesega toime - töötud, eakad, puuetega inimesed ja vanemliku hoolitsuseta lapsed.

Sotsiaalhoolekande ülesandeks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohandumisele kaasaaitamine.

Prioriteetsed arengusuunad sotsiaalteenuste osas on sotsiaalnõustamine, koduteenused, eluasemeteenused ja hooldamine perekonnas. Kaudselt aidatakse kaasa tööpuuduse vähendamisele, aidates suurendada töötajate teadmisi, oskusi ja kohanemisvõimet.

Põhieesmärgid tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas ja tegevused nende eesmärkide saavutamiseks

Eesmärk: sotsiaalhoolekandesüsteemi parendamine

Tegevused:

- Väänikvere tee 7 elamus elutingimuste parendamine ja sotsiaalaja väljaarendamine

3.3.5. Juhtimine ja haldus

Juhtimise ja halduse valdkonna eesmärkideks on juhtimise kvaliteedi parandamine, avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning ühtlustamine. Vajalik on tagada avalike teenuste ning nõuande kõrge kvaliteet, milleks tuleb viia läbi vajalikke täiendkoolitusi ametnikele. Täiendada tuleb kohaliku nõuande mitmekesisust (ettevõtlusalane teave). Parendada tuleb heakorra tagamisega seotud ametnike ja struktuuride tegevust.

Põhieesmärgid juhtimises ja halduses ning tegevused nende eesmärkide saavutamiseks

3.3.6. Kultuur ja sport

Kultuuri- ja spordivaldkonnas on vajalik arendada kohalike elanike jaoks huvitegevust ja -haridust soodustavat keskkonda ning toetada kohalikul initsiatiivil ja algatusel

põhinevaid tegevusi. Eesmärgid on suunatud huvihariduse ja sotsiaalsete suhete arendamisele ja koostööle sektoriasel põhimõttel (ühised kultuuri- ja spordiüritused). Kaudselt toetavad planeeritavad tegevused ka töökohtade loomist, täiendavaid sissetulekuid ja suurendavad üldist majandusliku aktiivsuse kasvu maapiirkonnas.

3.3.7. Ettevõtlus

Ettevõtluse elavdamiseks on vaja aktiivsemalt toetada ettevõtete kasvu ja uute töökohtade loomist, pakkudes ettevõtluseks vajalikku oskusteavet ja informatsiooni. Samuti tuleb luua tingimusi ja osutada abi potentsiaalsetele ettevõtlusega alustajatele. Arvestades piirkonna suhteliselt ühekülgsel (põllumajandus) ettevõtluse arengut, tuleb aidata kaasa maaettevõtluse mitmekesistamisele (mahepõllumajanduse arendamine, alternatiivettevõtluse, maaturismi toetamine jne) ja sellega kaasnevale uute töökohtade tekkele.

Valla üheks strateegiliseks suunaks on ettevõtluse arenguks võimalikult heade tingimuste loomine ja selle toetamine kaudselt. Ühtlasi tuleb parendada piirkonna tehnilist infrastruktuuri, sh soodustada elamumajanduse arendamist eesmärgiga meelitada Laeva valda elama noori ja aktiivseid inimesi. Elanikkonna kasv annab hoogu ettevõtluse mitmekesistumisele ja arengule üldisemalt.

Turismiettevõtluse arendamise esmaseks eesmärgiks on olemasoleva potentsiaali parem ärakasutamine.

3.4. Sektorarengukavad

Omavalitsustel lasub seadusega kohustus koostada valla sektorarengukavad, mis peavad kuuluma valla arengukava koosseisu, olles samas suhteliselt iseseisvad dokumendid. Laeva vallas on kehtiv „Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava“. Lasteaia ja Laeva Põhikooli arengukavad uuendatakse koos valla arengukavaga ning koostamist vajab valla jäätmekava, terviseprofiil ja eelarvestrateegia.

4. VALLA SWOT JA PROBLEEMIDE JÄRJESTUS

4.1. Laeva valla SWOT analüüs

<p>TUGEVUSED</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ asukoht (Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee); ▪ Tartu linna lähedus; ▪ atraktiivne looduskeskkond (Alam-Pedja looduskaitseala); ▪ suur metsaressurss; ▪ hea maaviljakus; ▪ sotsiaalsete infrastruktuuride olemasolu; ▪ arenenud ettevõtlus; ▪ tihe teedevõrk; ▪ kõrge tööhõive; ▪ rahu ja vaikus. 	<p>NÕRKUSED</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ väike rahvaarv ja rahvastiku tihedus; ▪ eraldatus maakonna teistest valdadest; ▪ kohalike ressursside minimaalne kasutamine; ▪ Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee asukoha halb kasutus; ▪ ettevõtlike inimeste vähesus; ▪ kvaliteetse tööjõu puudus; ▪ elanike passiivsus; ▪ ajaloolise elanikkonna vähesus; ▪ turismi sessoonsus; ▪ investorite vähesus; ▪ kehv ühistranspordi ühendus Tartu ja Tallinnaga; ▪ jäätmemajandus.
<p>VÕIMALUSED</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ asukoha parem ärakasutamine (ettevõtluse arendamisel); ▪ kohalike ressursside ärakasutamine; ▪ investorite kaasamine ja ettevõtluse arendamine; ▪ Tartu magala; ▪ turism (Alam-Pedja looduskaitseala); ▪ turvalisuse suurendamine; ▪ noorsootöö arendamine; ▪ põllumajanduse arendamine; ▪ Euroopa Liidu struktuurfondide kasutamine; ▪ konkurentsivõimelise haridussüsteemi loomine. 	<p>OHUD</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vananev rahvastik ja noorte väljaränne; ▪ väikekülade väljasuremine; ▪ haldusreform; ▪ looduskeskkonna täisehitamine; ▪ loodusreostus; ▪ töötuse kasv; ▪ laste arvu vähenemine; ▪ alkoholism.

4.2. Probleemid

TEEMA, ALATEEMA	PROBLEEMID
Sotsiaalvaldkond ja tervishoid	
Tervishoid, üldarstiabi	Laeva Pearingstikeskus vajab remonti, küttesüsteem on iganenud
Terviseedendus	Puudub valgustatud suusarada ning korralik ujumiskoht

Sotsiaalhoolekanne	Liikumispuudega inimestel puudub juurdepääs vallaasutustele Puudub päevakeskus vanuritele ja erivajadustega inimestele Puudub õpilaskodu probleemsetele õpilastele
Elukeskkond	Puudub noortekeskus
Külad	
SINIKÜLA	“Klubi” ja saun vajavad väljundit ning remonti Veevarustus ja kanalisatsioon puudulik Puudub laste mänguväljak ja “külaplats” Välisvalgustus puudulik
KÄREVERE ja KÄMARA KÜLA	Kärevere kortermajas veevarustus ja kanalisatsioon puudulik Puudub “külaplats” Kärevere talukool vajab väljundit ja remonti
LAEVA	Välisvalgustus halb Puuduvad avalikud puhkepingid Jõekallas ja ujumiskoht halvas seisundis Puudub matkarada Laeva jõe kaldal
Ettevõtlus	
Elamufond	Munitsipaalelamufondi halb seisukord
Ettevõtlus-nõustamine	Ettevõtlusalase kompetentsi vähesus vallas
Tööjõud	Oskustöötajate vähesus
Haridus	
	Puudub käsitöö- ja kodunduse klass Klassiruumi põrand vajab remonti Tööõpetuse klass vajab remonti (võimalus rajada spordihoone vabale pinnale)
Lasteaed	Õueala vajab ümberplaneerimist ning teed rekonstrueerimist Inventar, mööbel amortiseerunud Ruumid vajavad täiskapitaalremonti
Kultuur ja sport	
Sport	Kooli staadion ja spordiväljak vajavad kaasajastamist
Kultuurimaja	Inventar kultuuritegevuse arendamiseks ebapiisav
Raamatukogu	Inventar vajab uuendamist

Tehniline infrastruktuur ja keskkond

Jäätmekäitlus	Prügimajanduse kaasajastamine (olmeprügi sorteerimiseks konteinerite paigaldamine ja ohtlike jäätmete kogumine, taaskasutatavate jäätmete kogumise laienemine)
Paisjärv	Laeva paisjärv vajab tervendamist
Kanalisatsioon	Siniküla küla ja Kärevere küla reoveesüsteemide ehitamine, Kärevere küla joogivee süsteemi rajamine
Teed	Teed vajavad vastavalt teehoiukavale tolmuvabaks muutmist Puuduvad kergliiklusteed, matkaradade vähesus
Pääteteenistus	Tuletõrje tugikomando vajab säilitamist
Külade üldvalgustus	Laeva ja Siniküla külates üldvalgustus on puudulik ning vajab uuendamist
Juhtimine ja haldus	

Valla jätkamine Laeva vallana	Identiteet vajab säilitamist
----------------------------------	------------------------------

5. Tegevuskava ja investeeringud 2016 – 2019

TEGEVUS	2016	2017	2018	2019	2020-2025	RAHASTAMISE ALLIKAD
HARIDUS						
Koolimaja renoveerimine (ruumi nr 102 kapitaalremont)	10000					Vald
Staadioni rekonstrueerimine					x	Vald + struktuurifondid
Investeeringud kokku	10000					
KOOLIEELNE KASVATUS (LASTEAED)						
Lasteaia territooriumi korrastamine (paviljoni pörandavahetus)	3000					Vald
Lasteaia ruumide remont (koridor, kaks tuba)	6000					Vald
Lasteaia õppe ja arendustegevus (õueala mänguvahendid)	2600					Vald
Investeeringud kokku	11600					
RAAMATUKOGU						
Raamatukogu remont					x	Vald
Investeeringud kokku						
KULTUURIMAJA						
Inventari soetamine					x	Vald
Investeeringud kokku						
TEHNILINE INFRASTRUKTUUR**						
Üldvalgustuse parendamine (Siniküla küla, Laeva küla, Kärevere küla)					x	Vald + struktuurifondid
Laeva-Palupõhja tee rekonstrueerimine (278 m)	24366/138072					Vald + struktuurifondid
Laeva-Väänikvere tee remont, pindamine (km 0-0,7)	19500					Vald
Ankru tee remont, pindamine (km 0-0,2)	9000					Vald
Truusa tee remont (km 0-0,33)	12000					Vald
Valla teede rekonstrueerimine		46000	46000	46000		

TEGEVUS	2016	2017	2018	2019	2020-2025	RAHASTAMISE ALLIKAD
Maaküttesüsteemi rajamine (Külakeskus-lasteaed)	20000/80000					Vald + struktuurifondid
Maaküttesüsteemi rajamine koos katlamaja ja radiaatorite paigaldamisega (Väänikvere tee 7)		20000/80000				Vald + struktuurifondid
Koostöös Tähtvere vallaga Kärevere silla juurde puhkekeskuse rajamine		10000				Vald + struktuurifondid
Spordipargi rajamine Laeva külla					x*	Vald + struktuurifondid
<i>Investeeringud kokku</i>	84866/258572	76000/136000	46000	46000		
TERVISHOID JA SOTSIAALHOOLEKANNE						
Perearstikeskuse soojustamine		14000/56000				Vald + struktuurifondid
Väänikvere tee 7 sotsiaalmajaks väljaehitamine II etapp - ehitustööd		20000/80000	20000/80000			Vald + struktuurifondid
<i>Investeeringud kokku</i>		34000/136000	20000/80000			
KÜLAARENG						
Kärevere kooli renoveerimine					x	Vald + struktuurifondid
Spordihoone sauna rekonstrueerimine	10000					Vald
Matkaradade rajamine					x	Vald + struktuurifondid
<i>Investeeringud kokku</i>						
<i>KOKKU</i>	116466/280172	110000/272000	66000/126000	46000		

* - Projektitaotlus vastavalt avatud meetmete võimalustele

** - Peale ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava kinnitamist tuleb ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamisel lähtuda kavas sätestatust

Aastal 2015. renoveeritakse koolimajas kodunduse klass, õpetajate tuba. 2016. aastal on kavandatud renoveerida koolimaja alumise korruse ruum nr 102. Ruum vajab kapitaalremonti (põranda vahetus, seinte värvimine, lae valgendamine). Töö on kavandatud Laeva Põhikooli arengukavas 2014-2017. Töö maksumuseks on kavandatud 10 000 eurot.

Lasteaia seotud investeeringute kavandamisel on lähtutud Laeva Lasteaia arengukavast 2015 – 2017. 2016 aastal on kavandatud lasteaia territooriumil oleva paviljoni põranda vahetus. Põrand on amortiseerunud ning vajab seetõttu täies ulatuses väljavahetamist. Töö hinnanguline maksumus on 3000 eurot.

Lasteaia ruume on pidevalt remonditud. 2016. aastale on kavandatud lasteaia alumise koridori remont ning kahe toa remont.

Lasteaia õueala mänguväljaku mitmekesistamiseks on kavandatud uute mänguvahendite (karusell) muretsemine. Karuselli maksumuseks on hinnapakumuse kohaselt 2600 eurot.

Teede investeeringute kavandamisel on lähtutud Laeva valla kohalike teede teehoiukavas kavandatud tegevustest ja summadest. 2015. aastal oli investeeringuna kavandatud Väänikvere tee remont ja Ankru tee remont, kuid see kavandatakse järgmise aastasse, kuna sügisel sõidavad teel kalapääsu ehitajate ja paisjärve korrastajate raskeveokid. Lisaks kavandatakse aastal 2016. teha Truusa tee remont – 2 korda pindamine lõigul 0-330 m. Palupõhja tee rekonstrueerimise rahastamise taotlus on menetluses, raha eraldamise korral rekonstrueeritakse tee 2016. aastal.

Uuendamist vajab Laeva lasteaed-külakeskuse küttesüsteem. Olemasolev lokaalne küttesüsteem (kõetakse kerge kütteõliga) vajab väljavahetamist, selle ülevalpidamine on kallid, kuna alates 01.05.2015. a ei tohi kütteks kasutada eriotstarbelist diiselkütust (sinine), millega kütmine oli odavam ja mida varasemalt kasutati. Kerge kütteõli hind sõltub maailmaturu hindadest. Eeloleval kütteperioodil kasutatakse kütmiseks veel diiselkütet. Lasteaed-külakeskuse katlamaja on 17. aastat vana ning amortiseerunud ja vajaks seega lähiajal välja vahetamist. Küttesüsteemide kohta on võetud hinnapakumised maasoojuspumba, pellet ehk graanulkütte ja gaasikütte kohta. Odavam on pelletiküte, kuid kuna pelletipunkri peab paigutama lasteaia territooriumilt välja ning seega pikenevad tigutransportöörid kuni 30 m ning süsteem muutub kulukaks ja ebatöökindlaks, on otsustatud maakütte kasuks. Eeltööd maapinna planeerimise näol on tehtud.

Maaküte on kavandatud rajada ka Väänikvere tee 7 maja juurde. Laeva lasteaed-külakeskuse maaküttesüsteem projekteerimistööd tehakse aastal 2015, ehitustööd on kavandatud aastasse 2016. Väänikvere tee 7 maaküttesüsteemi projekteerimistööd tehakse aastal 2015, ehitustööd kavandatakse aastasse 2017. Väänikvere tee 7 sotsiaalmaja ehitus on kavandatud aastaks 2017. Aastal 2015 koostati Laeva sotsiaalmaja ehitusprojekt.

Laeva spordihoone saun vajab rekonstrueerimist, tööd on kavandatud teha aastal 2016.

Koostamisel on Laeva valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2015-2027. Arengukava koostamine on algatatud Laeva Vallavolikogu 16.06.2015 otsusega

nr 65. Vastavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusele tuleb ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava kooskõlastada Keskkonnaameti ja Terviseametiga. Keskkonnaamet kooskõlastas kava märkusteta 28.07.2015. Peale Laeva valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2015-2027 kinnitamist tuleb veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamisel lähtuda kavast. Eelisjärjekorras vajab lahendamist Kärevere küla veevarustuse tagamine. Sinikülas on vaja veekvaliteedi parendamiseks paigaldada veetöötlusjaam (rauaeraldus).

Arengukava tegevuskavast on välja jäetud Siniküla sauna renoveerimine, Laeva külas saun-puhkekeskuse rajamine ning reservpumbamaja rekonstrueerimine.

Reservpumbamaja on üle antud Emajõe Veevärgile ning selle kasutuselevõttu lähiajal ei kavandata.

2015-2018 ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA TÄITMINE

Hinnang 2015-2018 arengukava tegevuskavas toodud tegevuste/ülesannete ja projektide täitmisele: + - täidetud, v - osaliselt täidetud, ? - dokumenteeritud informatsioon puudub, 0 – täitmata.

Nr	Tegevus	2015	Märkus
LASTEAED			
1.	Koolimaja renoveerimine	+	Tegemisel, töö valmimise tähtaeg august 2015.
KOOLIEELNE KASVATUS (LASTEAED)			
2.	Lasteaia remont – II etapp (saal, riidehoid, koridor, köök)	+	Tegemisel, töö valmimise tähtaeg august 2015.
TEHNILINE INFRASTRUKTUUR			
3	Veevarustuse tagamine Siniküla külas Pilpa teel	v	Tehtud on eeltöid - koostamisel on Laeva valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2015-2027.
4.	Valla teede rekonstrueerimine		2015. aastal oli investeeringuna kavandatud Väänikvere tee remont (19 200 eurot) ja Ankru tee remont (9000), kuid see jäeti tegemata ning kavandatakse järgmisse aastasse, kuna sügisel sõidavad teel kalapääsu ehitajate raskeveokid.
5.	Kergliiklustee rajamine I etapp –		Projekti ei rahastatud.

	projekti koostamine		
6.	Laeva jõe ja paisjärve puhastamine – I etapp – kalapääsu ehitamine ja paisjärve puhastamine	+	Tegemisel, töö valmimise tähtaeg detsember 2015.
KÜLAARENG			
7.	Mänguväljakute uuendamine	+	Tegemisel.

Koolimaja renoveerimiseks planeeriti eelarvesse 10 000 eurot. Tööd on pooleli, planeeritav lõpptähtaeg august 2015. Tööde teostajaks Lennu Ehitus OÜ. Renoveeritakse õpetajate tuba ning kodundusklass.

Lasteaia remondiks planeeriti eelarvesse 14 000 eurot. Tööd on pooleli, planeeritav lõpptähtaeg august 2015. Tööde teostajaks Lõuna Ehitus OÜ.

Veevarustuse tagamiseks Sinikülas Pilpa teel on alustatud eeltöödega. Koostamisel on Laeva valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2015 – 2027, mis on aluseks edasiste täpsemate investeerimiskavade ja ettevõtete arengukavade väljatöötamise aluseks.

Valla teede rekonstrueerimiseks oli planeeritud 82 948 eurot. 2015. aastal oli investeeringuna kavandatud Väänikvere tee remont ja Ankru tee remont, kuid see kavandatakse järgmise aastasse, kuna sügisel sõidavad teel kalapääsu ehitajate ja paisjärve korrastajate raskeveokid. Palupõhja tee remondi rahastamiseks loodetakse saada rahalisi vahendeid EAS-st (Tartu MV kaudu).

Vastavalt tegevuskavale oli ette nähtud kergliiklustee projekti koostamine (kergliiklustee rajamise I etapp). Tööd on tegemata, kuna rahastamist ei saanud.

Vastavalt investeeringute kavale oli planeeritud Laeva jõe ja paisjärve puhastamise I etapp – kalapääsu ehitamine ja paisjärve puhastamine. Kuna tööd läksid kavandatust oluliselt odavamaks, õnnestu teha ka teine hange paisjärve settest puhastamiseks. Laeva järve paisjärve settest puhastamise tööde maksumuseks on 62 153,76 eurot, kalapääsu rajamise tööde maksumuseks on 100910,40 eurot. Mõlemad tööd teostab OÜ Väandra MP, tööde valmimise aeg 2015. aasta lõpp. Omanikujärelevalvet teeb kalapääsu osas OÜ Keskkonnaprojekt, tööde maksumus 4416 eurot. Laeva paisjärve settest puhastamise omanikujärelevalvet teeb AS Infragate Eesti, töö maksumus 2570,40 eurot..

Külaarengu soodustamiseks oli kavandatud mänguväljakute uuendamine, milleks oli kavandatud 5000.-. Mänguväljakud uuendatakse 2015. aastal, leping mänguväljakule vahendite soetamiseks on sõlmitud.

6. ARENGUKAVA TÄITMISE JÄLGIMINE JA HINDAMINE

Arengustrateegia täitmist kontrollib ja hindab vallavolikogu. Iga aasta lõpus tehakse kokkuvõtte ja analüüs saavutatust. Uued tegevused määratakse kindlaks enne uue eelarve vastuvõtmist. Arengustrateegia eesmärkide hindamiseks jälgitakse teatud indikaatorite muuust. Need indikaatorid on elanikkonna üldine elatustase, tööhõive, tööjõu kvaliteet, rahvaarv ning rahva haridustase.

7. ARENGUKAVA AVALIKUSTAMINE, EDASINE MENETLEMINE JA VASTUVÕTMINE

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 6 sätestab: “Valla- või linnavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava koostamisse. Teade arengukava või selle muutmise eelnõu avalikustamise kohta avaldatakse kohaliku omavalitsuse üksuse veebilehel või muul viisil valla või linna põhimääruses sätestatud korras. Arengukava peab enne kinnitamist olema avalikult kättesaadav vähemalt kolm nädalat.

Eelarveseadus (EA § 4) täiendab: “Eelarve projekt, vastuvõetud eelarve, eelarve muudatused ja lisaeelarved ning majandusaasta aruanne avaldatakse valla või linna põhimääruses sätestatud korras“.

7.1. Avaliku väljapaneku ajal esitatud ettepanekute arvestamine

Vallavalitsus koostab kõikide saabunud ettepanekute ja arvamuste kohta protokoll. Enne avaliku väljapaneku lõppu võetakse ühendust ettepanekuid teinud isikutega, et arutada ettepaneku sisu, leppida kokku arengukavasse paranduste ja täienduste sisseviimine osas. Kohalik omavalitsus teeb pärast avaliku väljapaneku lõppu otsuse ettepanekute arvestamise või mittearvestamise kohta. Siis selgub ka arengukava väljapaneku tulemuslikkus. Soovitav on kõiki ettepanekuid esitanuid teavitada omavalitsuse otsusest kirjalikult vastavalt avaliku teabe seadusele.

7.2. Arengukava kehtestamine

Arengukava kehtestamise õigus on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel üksnes kohaliku omavalitsuse volikogul. Arengukava kehtestamise ametliku toimingu aluseks võetud arengukava kaust ja lahtised lisamaterjalid tuleb tõestada, varustades need templiga ja märkega selle kohta, millise õigusaktiga arengukava on kehtestatud. Juhul kui arengukava muudab varasemat arengukava, peab arengukava kehtestamise otsus kajastama ühtlasi ka otsust muuta varasem arengukava. Arengukava kehtestamisest teatab kohalik omavalitsus kohalike massiteabevahendite kaudu, näidates nii üles lugupidamist omavalitsuse elanike vastu. Soovitav on kehtiv arengukava panna avalikkusele kättesaamiseks ka omavalitsuse koduleheküljele ja anda üks eksemplar omavalitsuse raamatukokku. Samuti on soovitav saata üks eksemplar arengukavast maavanemale, et tagada omavalitsuse arengukava kättesaadavus ning sellega arvestamine maakonna ja riigi arenguliste dokumentide koostamisel.

7.3. Arengukava muutmine

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele tuleb arengukava vaadata läbi iga aasta 1. oktoobriks. Soovitused selle võimalikuks menetlemiseks on toodud selle peatüki alguses.

8. LISAD

- 8.1 Kärevere ja Kämara külade koosoleku protokoll
- 8.2 Siniküla küla koosoleku protokoll
- 8.3 Laeva küla koosoleku protokoll
- 8.4 Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühma koosoleku protokoll
- 8.5 Valla arengu, ettevõtluse ja keskkonna töörühma koosoleku protokoll
- 8.6 Hariduse, kultuuri, spordi ja noorsootöö töörühma koosoleku protokoll

Laeva valla arengukava aastateks 2012-2025
Avalik arutelu – Kärevere ja Kämara küla, Kärevere koolimaja

PROTOKOLL

16.06.2011. a

Algus kell 18.15, lõpp kell 19.58

Koosolekut juhatas ja protokollis Kaimo Puniste

Koosolekul osalesid:

Vallavolikogu liige Jüri Koster

Vallavalitsuse ametnikud: Maris Aleksašin, Kaimo Puniste, Kadri Lepasaar, Maire Jõgi

Vallaelanikud: Heigo Lomp, Virge Vainu-Bamberg, Marek Bamberg, Leho Tõnne, Rein Nadel, Rein Zubsberg, Aldo Adami,

Üheks suureks vajakajäämiseks Kärevere külas on ühise vee- ja kanalisatsioonisüsteemi puudumine. Hetkel on kasutusel vana puurkaev, kust saab vett Käreveres asuv kortermaja, eramute veevajadus on lahendatud individuaalsete salvkaevude ja puurkaevudega.

Ühise kanalisatsioonisüsteemi puudumine on probleemiks, on kohti, kus puudub korralik lokaalne reovee käitlemissüsteem.

Tulevikuperspektiivis oleks võimalik kanalisatsiooni ja vee murede lahendamine läbi Kalda ja Toominga kinnistute detailplaneeringualale planeeritava puurkaevu ja reoveekäitlussüsteemi.

Kergliiklusteed on liiklemiseks ning sportimiseks vajalikud. Hetkel on vallavalitsus teinud projektitaotluse kergliikluskavva Laeva-Siniküla kergliiklustee rajamiseks.

Jüri Koster arvas, et perspektiivsem oleks olnud hoopis Laevast Valio suunas kergliiklustee rajamine, kuna inimesed liiguvad sinna tööle.

Kärevere koolimajale on vaja väljund leida, mõtteid on palju olnud. Kärevere-Kämara külaselts kasutaks heameelega osasid ruume, tervet maja ei kasutaks.

Koolimajja oleks võimalik lisaks külaseltsi ruumidele rajada ka vallavalitsuse infopunkt. Kaugtöökeskuse loomine on samuti mõttes olnud.

Kärevere koolimaja juurde peaks SA looma, võtma inimese etteotsa kes hakkaks kogu maja haldama ning majandama.

Muret teevad ka tolmuavad teed, teid peaks kastma.

Jäätmemajandus: korraldatud jäätmeveoga hoiaksime kindlasti kokku. Ühele leibkonnale tuleks äravedu odavam. Prügiautod ei pääse majapidamiste juurde, inimesed peavad prügi tee äärde tooma – siin aga kaasneb oht konteineri varguseks või siis prügi laialilaotamiseks.

Kindlasti peab ära korraldama ka ohtlike ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumise – korra aastas võiks tuua küladesse konteineri.

Valla koduleht peaks olema informatiivsem, lubade taotluse blanketid peaksid olema lihtsalt leitavad.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja

PROTOKOLL

17.06.2011. a

Algus kell 17.40, lõpp kell 19.36

Koosoleku juhataja ja protokollija Kaimo Puniste

Koosolekust võtsid osa:

Vallavolikogu liikmed: Elviire Villa, Endel Sõster, Karmen Kukk

Vallavalitsuse ametnikud: Maris Aleksašin, Kaimo Puniste, Kadri Lepasaar

Vallaelanikud: Maie Akker, Ain Luhaste, Evi Zirnask, Vello Grigorjev, Meinhard Looderaud, Ülle Luts, Marek Loputsjak

KUULATI:

Kaimo Puniste mõtteid, kuidas Siniküla küla peaks edasi arenema. Peamisteks teemaks on jätkuvalt riigi omandis oleva maa planeerimine ning munitsipaliseerimine. Idee on nn putkamajandusele lõpp teha, vaja on korralike kuure/varjualuseid, kus saab talvepuid ja aiatööriistu hoida

Probleemideks veel:

Külarahvale teeb muret Siniküla sauna kehv seisukord, vald peaks selle eest hoolitsema. Siinkohal oodatakse palju valla toele, ise midagi ära teha ei julgeta, sest mine tea, mis KOV mõtleb.

Vallavalitsuse idee on siiski leida Siniküla saunale väljund – keegi, kes ise majandaks ennast saunaga ära. Sümbioosis koos saunaga võiks toimida ka Siniküla klubiruum. Külaelule on vaja uus hing sisse puhuda aga hetkel initsiaatorid kahjuks puuduvad.

Sellel aastal rajatakse KIK'i rahade abiga Sinikülla puurkaev, mis peaks lahendama veeprobleemid kortermajades ja tulevikuperspektiivis ka eramutes – uus kaev on planeeritud võimsusega, mis tagaks vee 50 leibkonnale. Kui puurkaev valmis saab, tehakse tarbijatega korralikud lepingud, mis tagavad järjepideva arvete maksmise – hetkel on külas vee tarbimise eest maksmisega vajakajäämisi. Veemajandusega tegelemise peaks üle andma MTÜ'le.

Korterites on vaja kasutusele võtta veefiltreid – ilma filtrita on vee kvaliteet kehvem, sest torustikud on vanad ning oksüdeerunud. Filtrite kasutuselevõtt parandaks vee kvaliteeti. Hetkel kasutuses olevast kaevust on võetud veeproovid, mille näitajad vastavad seadusega sätestatud normidele (välja arvatud raua osas), samas on elanike suust ikka nurinat kuulda.

Keldri katus on lume raskuse all sisse kukkunud. Keldri kasutajad teeksid katuse korda, kui see oleks nende oma, järjekordselt kardetakse, et vald võtab keldri käest ära ja nende investeeringud lähevad sellisel juhul luhta.

Kuurid peab korda saama ja ära lahendama probleemi, kus mõnel korteril puudub puude hoidmiseks ruum, aga teisel korteril on neid kasutusel kolm.

Puukuuride juurde peaks tekitama kõigile kasutatavad riidekuivatusnöörid. Hetkel on olemas aegu näinud postid, kuhu saaks nöörid külge panna, kuid seda pole tehtud.

Kindlasti peaks moodustama kortermajade juurde ühistu(d). Majade ehituslik seisukord muutub üha kehvemaks, küttesüsteemid on iganenud, kohati ei ole remonti tehtud ca 30 aastat. Jõulist eestvedajat on vaja.

Majaelanikud on oma jõududega üritanud ümbrust korras hoida, aga jõud ei käi kohati üle. Äkki on võimalik valla murutraktorit laenata muruniitmiseks? Põhimõtteliselt on vana murutraktori laenamine mõeldav, reeglid peab paika panema.

Siniküla tee ääres olevad kraavid on kehvast seisusest ning vajavad rekonstrueerimist, et üleliigne vesi seisma ei jääks.

Bussipaviljon vajab remonti, tegemist on vana ehitisega aga samas unikaalse arhitektuurse rajatisega – seda peaks tulevastele põlvetele säilitama.

Sinikülas võiks olla ühiskondlikult kasutatav laste mänguväljak.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja

PROTOKOLL

20.06.2011. a

Algus kell 19.00, lõpp kell 21.45

Koosoleku juhataja ja protokollija: Kaimo Puniste

Koosolekust võtsid osa:

volikogu liikmed: Karmen Kukk, Külli Suvi.

Vallavalitsuse ametnikud: Maris Aleksašin, Kaimo Puniste, Kadri Lepasaar, Maire Jõgi.

Vallaelanikud: Astrid Kukk, Valve Lätt, Asta Nõmmeots, Virve Saarma, Virve Tamm, Ene Priks.

KUULATI:

Kaimo Puniste sõnavõttu, milles ta tutvustas enda mõtteid valla arengukava kohta.

Elamumajandusega tuleks tegeleda (majad korda, võimalused läbi KredExi jne).

Virve Saarma väitis, et KredExist laenu saada on keeruline, kuna igas majas on üürivõlglasi.

Väideti, et lapsed juba lõhuvad Emajõe Veevärgi poolt parki paigaldatud veevärgi aparatuuri.

Probleemiks ka vana sovhoosi kontor. Jälle on ukсед aknad lahti kistud ja käiakse seal lõhkumas.

Vallapoolne koostöö laste ja lastevanematega nõrk.

Pakuti välja mõte, et võib olla oleks vallal sügistööde tegemisel võimalik rakendada tööle korterites elavaid üürivõlglasi.

Probleemideks veel:

Sigala virts haiseb. Kas saaks midagi selle vastu ette võtta (biogaasid – tootmine)?

Teehooldus – tee tolmuwabaks. Kas oleks võimalik kasta? (Laeva-Kärevere tee – jubedalt tolmas)?

Kultuurimaja ja Purje tee 1 vaheline tee teha korda (kivi juurest majade juurde).

Üldiselt on teede olukord suhteliselt halb.

Kergliiklusteid oleks vaja.

Ratastooliga ei saa poodi, ambulatooriumusse, kooli, lasteaeda. Kultuurimajja hetkel saab.

Sotsiaalkorterid

Perearsti maja kütte teema.

Hooldekodu – miks ei võiks vallas olla. Pakuks naabervaldadele teenust.

Maire Jõgi rääkis, et koduteenusepakkujat koolitada pole hetkel vaja, sest praegu on kliente vähe. Inimesed ei soovi endale abistajat, võimalik, et tegu on usalduse puudusega.

Hooldusteenus – vana inimene vajab tuge, tahab rääkida, hea oleks kui keegi tooks süüa jne.

Maire Jõgi tutvustas ka häirenupu saamise võimalust.

Kohalolnud vallaelanikud soovisid, et vanad inimesed saaks küttepuude toetust ja kindlasti säiliks põhikool.

Arutati, kuidas oleks võimalik lapsi tagasi tuua siia kooli. Äkki anda koolile mingi suund (sport, arvuti)?

Lastel pole tegevust - peaks olema suunamise võimalus, et keegi järgiks tegevusi (noortetuba).

Ujumiskoht võiks olla.

Külakiik – kultuurimaja juurde.

Lastemänguväljakule asju juurde, nukumaja näiteks. Erinevad ronimisatraktsioonid jne. rullisupark, kujud (võibolla paluda Rudolf Mägi)

Lilleamplid valgustite külge.

Bussipeatused korda – mingi vahva mõte.

Päästeameti säilimine/taastamine - Laeva abikomando. Ei ole pealikku.

Infovahetus – foorum või midagi sarnast.

Külavanem, külakoosolekud – inimestele võimaluse anda suhtlemiseks.

Tuleb tagada lasteaia kohad kõigile eelkooliealistele lastele.

Traditsiooniliste pidude ja spordivõistluste säilimine - spordipäev Puurmaniga jne.

Sõprusvaldadega võiks midagi toimuda. Suhted on soiku jäänud.

Sündinud lastele võiks olla mingi pidu (uute kodanike pidu/vastuvõtt). Hetkel antakse raamat ja on muidugi toetus. Praegu päris pidu ei ole.

Vallaleht - ilma meeskonnata ei tee seda.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja

TÖÖGRUPI KOOSOLEKU PROTOKOLL

Algus: 17.43, Lõpp: 20.25

04.08.2011. a

Koosoleku juhataja ja protokollija Kaimo Puniste

Koosolekust võtsid osa:

Vallavolikogu liikmed: Karmen Kukk

Vallavalitsuse ametnikud: Maire Jõgi, Kaimo Puniste

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühma liikmed: Ivika Oja, Virge Vainu-Bamberg

Kaimo tutvustas enda mõtteid:

Hetkel vaadeldakse rohekm vanemate imeste probleeme, kindlasti ei tohiks unustada ka noori, sest nemad on meie tulevik.

Koduhoolduse pakkumine (tugiisik) – hea kui kui leiaks võimaluse suuremal määral koduhoolduse teenuse pakkumiseks. Vanematel inimestel on ikka probleem, et ei soovita kodust lahkuda, samas nende endi huvides on kasulik, kui nad oleksid hooldekodus, kus arstiabi käe-jala juures jne.

Tartus pakutakse koduõendus teenust, KOV finantseerib. Selliseid patsiente, kes vajavad antud teenust on vähe, aga samas on teenus neile vajalik.

Vald võiks koolitada hooldustöötaja – kes hakkaks eraettevõtjana teenust pakkuma – pms. võiks antud teenus olla teenuse saajale tasuline (hooldekodus ju maksad teenuse eest). Kindlasti peaks säilima abivajajatele toidu viimine.

Teenuse pakkumisel peab olema kindel eesmärk ning hästi teenus hästi läbi mõeldud.

Vald võiks pakkuda „supiabi” – kuna lasteaias jääb suppi üle siis võiks sellele väljundi leida, takistavaks teguriks võib saada Terviseamet. Eelnevalt on suppi viidud vanematele inimestele – eriti vajalik on teenus neile, kes tulevad näiteks haiglast ja vajavad mõnda aega igapäeva elu korraldamises tuge.

Läbi hooldustöötaja võiks abivajajad kaardistada

Pereõe teenus – antud teenus ei peaks olema ainult eakatele vaid kõigile abivajajatele sealhulgas ka noortele – kindlasti peaks teenust pakkuma noortele emadele, kes vajavad sünnitusjärgselt tuge/nõuandeid.

Pereõde käib hetkel pärast sünitust koduviisidil, hiljem niipalju tuge enam ei ole, kui siis ainult lisateenusena.

Koduõenduse teenust otseselt igapäevaselt vaja ei ole, kuid valmisolek võiks olla kui tekib hädaolukord (nt sotsiaalprobleemid jne).

Häirenupu teenus – hetkel on vallal 3 häirenuppu kasutuses. Teenus õigustab enda olemasolu ning sellega peab jätkama.

Supiköök – sümboolse tasu eest võiks suppi jagada, tasuta ei saa midagi jagada, sest sellega kaasnevad alati erinevad probleemid.

Toetused – majanduslikku toetust võiks anda mingi periood – nt kui inimene tuleb haiglast või on mingid muud ajutised probleemid, mis pärsivad töökäimist.

Alkoholism/narkomaania – teavitustöö nii alkoholismi kui ka narkomaania teemadel peaks toimuma maast madalast.

Noorte tegevusetus – noortele on väljundit vaja, hetkel jälgitakse niisama ringi või tehakse bussijaamas lollusi (tarbitakse alkoholi, soditakse, lärmatakse jne).

Noortetuba on üks võimalus noortele tegevuse leidmiseks. Neil on vaja kohta, kus koos käia. Kultuurimaja teine korrus on korralikult remonditud ning seda saab kasutada noortetoana. Pikemas perspektiivis võiks mõelda Väänikvere tee 7 hoone peale – see on vaja nagunii rekonstrueerida, miks ei võiks esimesele korrusele rajada korraliku noortekeskuse (loomulikult kui on nõudlust). Keskuses peab olema kindlasti huvijuht, kes lastega tegeleb.

Kergliiklusteed – valla elanikele on vaja sportimiseks kergliiklusteed, hetkel kasutatakse sportimiseks (jalgratas, rulluisik, jooksmine jne) liikluseks tihedalt kasutusel olevat Laeva-Siniküla vahelist riigimaanteed.

Pangabuss – vallas võiks käia pangabuss, see annab võimaluse sularaha väljavõtmiseks ning väiksemata teenuste osutamiseks. Buss peaks kindlasti käima kõigis suuremates küldes – Kärevere, Siniküla, Laeva.

Töötus – vald peaks tagama töötutele võimaluse töötukassasse minna.

Valla buss – rahvale peaks vastu tulema ja pakkuma võimalust kaugematest küladest valda, poodi, apteeki, arsti juurde liikumiseks.

Ambulatooriumi maja on amortiseerunud, kõige suuremaks probleemiks on korraliku küttesüsteemi puudumine. Hetkel tegeletakse selle nimel, et 2011. a ambulatooriumisse uus küttesüsteem saada.

Beebikool – lastele on vaja loovust õpetada. Beebide võimlemine võiks olla. Noored emad võiks klubi teha, saavad koos käia ning omavahel murepunkte arutada ning üksteist aidata.

Tervislik eluviis – tervislike eluviise on vaja propageerida. Hetkel kaardistatakse valla tervislikku seisundit, mille tulemusel koostatakse terviseprofiil, see annab võimaluse läbi INNOVE natukene toetust saada terviseedenduse peale.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja

TÖÖGRUPI KOOSOLEKU PROTOKOLL

Algus: 14.07, Lõpp: 16.27

05.08.2011. a

Koosoleku juhataja ja protokollija Kaimo Puniste

Koosolekust võtsid osa:

Vallavalitsuse ametnikud: Maris Aleksašin, Kaimo Puniste

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühma liikmed: Enn Tumm, Kadri Lepasaar

Ettevõtjate klubi – vallas peaks olema ettevõtjate klubi, see annab võimaluse ettevõtjate omavahelise kommunikatsiooni tekkele – hetkel nokitseb igaüks omaette. Klubi võiks koos käia näiteks kord kvartalis – toimuks seminari vormis.

Inimesi peaks julgustama ettevõtlusega alustama – võiks kutsuda töötukassa konsultandi kohapeale rääkima.

Noortekeskus – valda on vaja noortekeskust. Tugevat eestvedajat on vaja. Rahalised võimalused peab leidma, et huvijuhti pidada. Vabatahtlikkuse alusel võib asi soiku jääda. Kooli huvijuhti saaks kaasata, tema saaks koolis uurida, et mida lapsed tahavad jne. Kindlasti peaks kaasama õpilasomavalitsuse.

Kui juba alustada siis peaks noortetuba toimima jääma.

Alustada võiks kultuurimaja teisel korrusel, edaspidi saab vaadata kui suured on noorte vajadused ning siis vastavalt võimalustele miskit suuremat kuhugi ehitada.

Kaugtöökeskus – mujal maailmas väga populaarne. Äkki toimiks ka meil. Peab uurima kuidas seda luua ning mis on selle plussid ja miinused. Võimalikud variandid on Kärevere kool, Väänikvere tee 7.

Lastehoid - keegi võiks teenust pakkuda. Hetkel on küll lasteaiakohti piisavalt, et kõigile jaguks. Probleemiks on pigem sõimerühma puudumine.

Turism – Kuidas meelitada turiste valda? Loodusturismina toimib hetkel Alam-Pedja.

Jõe ja paisjärve peab korda saama, sinna annab väikese puhkeala tekitada, mis meelitaks samuti külalisi. Äkki peaks matkaraja Laeva jõe äärde rajama, veeturismi peaks arendama.

Veesõidukite tankimiskoht – vajalik! Kärevere silla juurde võiks peale tankimiskoha rajada ka sadamakaile kalastustarvete müügikoha.

Korraldatud jäätmevedu – kindlasti peaks seda koos naabritega tegema, üksi pole võimalik teha, st on raske.

Ohtlike jäätmete ja suurjäätmete keskus – tekitada plats – ilmselt peaks olema mehitatud, kes tegeleb selle majandamisega jne. Korra aastas võiks kogumisringe erinevates küldes teha.

Biogaaside kasutusele võtt – et sigala ei haiseks jne. Sigalaga peaks koostööd tegema ning leidma lahendusi antud probleemi lahendamiseks. Biogaasi annab küttesüsteemides ära kasutada.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja

TÖÖGRUPI KOOSOLEKU PROTOKOLL

Algus: 10.05, Lõpp:

08.08.2011. a

Koosoleku juhataja ja protokollija Kaimo Puniste

Koosolekust võtsid osa:

Vallavolikogu liikmed: Karmen Kukk, Külli Suvi

Vallavalitsuse ametnikud: Maire Jõgi, Kaimo Puniste, Maris Aleksašin

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühma liikmed: Nadežda Niklus, Benno Kannela, Kei Karlson, Merle Raikküla

Lasteaed,

Liitrihmad – paari aastaga näeb ära mis juhtuma hakkab, kui probleemid tekivad, siis teame vastavaid meetmeid kasutusele võtta,

Mänguasjad ja lauad/rekvisiidid hakkava rotatsiooni korras liikuma ülalt alla ja alt ülesse. Kasvatajad saavad vaheldust, lapsed saavad ühe kasvataja käe all õppida kuni lasteaia lõpuni.

Hommikupoolikul õppekasvatuse osa, õhtul mänguline osa.

Sõimerühma soov – üksikud soovid on olemas, kuni 14 last peaks olema, et rühma avada. Ühe variandina on võimalus koduhoiuteenust pakkuda. Uue rühma avamiseks hetkel ruumi ja personali pole. Infot peaks koguma enne kui sõimerühma avama hakatakse, et vajadusel oleks võimalus sõimerühm tekitada, seda võimalust ei pea kasutama, kui nõudlus puudub.

Õueala on vaja korda saada, samuti vajab uuendamist maja ning mööbel.

Üldharidus

Hetkeseis on selline, et 9 õpilast käib Puurmani koolis, osad käivad Tartus. Laeva Põhikoolis käib 51 last. 4 õpilast vajavad lihtsustatud õppekava järgi õpetamist.

Uus õppekava peab olema 2013. aastaks rakendunud, hetkel käib töö selle kallal. Koolile on oma niši vaja.

Liitklasside korral ei tohiks õpetajal olla korraga kolme gruppi õpetatavaid. Probleemiks on erinevad õppekavad (osad lihtsustatud), õpetajatel suur koormus ühe

klassi peale. Õpilaste arv on väike, kahe aasta pärast ilmselt ei saa enam esimest klassi lahus hoida kuna kooli läheb suure tõenäosusega ainult 3 last.

Vajaliku tööjõu hoidmine on raske, kuna töökoormus on suhteliselt väike. A-keeleks on sellest aastast inglise keel. Kohaliku kultuuri (Kursi kihelkond jne) õppekavasse lisamine.

Kool peaks jääma, vähemalt samal tasemel mis hetkel – mõtlema peaks siiski suurelt, miskit kommi on vaja, et lapsi ära ei viidaks teistesse koolidesse. Huvijuhi vajadus – 0,1 kohta hetkel, seda on ilmselgelt väga vähe. Raamatukogu võib Laeva raamatukoguga kokku panna, õpikufond jääks kooli. Tööõpetusklass tulevikuperspektiivis lasteaija majast välja viia, spordihoonesse. Seda ruumi saaks kasutada sõimerühmaks.

Kooli ja lastevanemate vahelist kommunikatsiooni on vaja parandada. Lastevanematele on koolitust vaja (rahvaülikool vms) – kogukonna ühtsustamiseks.

Huviringid: äkki peaks kooli ja kultuurimaja omad ühendama? Hetkel on inimesed liiga passiivsed, väikese grupiga töötamine ei tasu ära.

Kui kooli tahame säilitada aga õpilaste arv väheneb, siis peab KOV leidma rahalised võimalused õpetajatele palgafondi leidmiseks.

Sport:

2007-2013. aastateks tehtud arengukava järgi ei ole veel kõik asjad korda saanud.

Maakütte peab kooli juures korda saama, et siis jalgpalliväljak korda teha.

Kergliiklusteed – suvel kasutatav ja talvel oleks võimalik ka suusarada sinna sisse sõita.

Palliväljakud – koolimaja juurde, seal on lähedal pesemis- ja riietumisvõimalus. Kooli palliväljakud võiks valgustada, see annaks sportimise võimaluse ka pimedal ajal. Ranna juurde võiks palliväljaku rajada, aga seal on teatavad probleemid – pesemis- ja riietusvõimaluste puudumine. Hooldus on keerulisem kui koolimaja juures.

Rahvaspordi mängud – (külade mängud, valla tervisespordipäev) Esialgu suvine üritus, kui asi käima läheks siis võiks ka talvel teha. Üks aeg on valla aastapäev iga-aastaselt.

Kultuur

Kultuuri asjadega võiks edasi minna sama rada mis Ene on hetkel ajanud. Kultuurimaja tagumine lavaplats (kividega) võiks suurem olla.

Noorsootöö

Noortetuba – võimalikud variandid on Väänikvere tee 7, ambulatoorium, uus maja, kultuurimaja. Noortekeskusele on juhti vaja – noored peaks ise initsiatiivi leidma.

Noortekeskuse juht peaks palgal olema – ülesanneteks oleks juhendamine ja noortekeskuse arendamine. Esmalt on vaja leida palgafond, siis inimene (võiks olla kohalik)

Lastelaagri avamine – esimese hooga 5 päeva, hiljem võib pikem aeg olla. Tasuks pakuks neile hüvesid (reis vms). Rahalise tasustamise korral peab üle vaatama kuidas see juriidiliselt õige on.

Elanikkond

Vaba pinda elamiseks on suhteliselt vähe, noortel pole kuhugi kolida ja lähevadki Laevast minema.

Kaimo Puniste

Koosoleku juhataja